1991.
VII. évf. 9. (50.) szám
Ára: 65 Ft

video magazin

KICSODA Ő:
JULIA ROBERTS

ANDIE MACDOWELL, VILÁGSZÉPEK '91

Jön az új VHS-kazetta-generáció

EGY ÚR AZÚRBÓL: ROBIN WILLIAMS

Kedves Olvasó!

Múlt havi Kamkorder-kislexikonunk után íme a Képmagnó-kislexikon, melynek alcímeit nem lehet mereven szétválasztani a kamkorderekétől, és mindez fordítva is igaz. Minilexikonunkat szándékosan helyeztük a középső oldalpárra, hogy akinek kedve tartja, könnyedén kiemelhesse a magazinból e lapokat, és magnója közelébe helyezhesse, hiszen bármikor szükség lehet rá.

Ma már minden negyedik családban ott van a polcon egy képmagnó, és nem túlzás azt állítanunk, hogy a családtagok többsége jó, ha ki-be tudja kapcsolni a készüléket. Sok otthonban meg kell várni a családfőt, hogy kívánságra egy film felvételére beprogramozza azt a fránya masinát. Meglepő – vagy inkább természetes módon – a gyerekek hamarabb megtanulják a magnót ügyesen kezelni, mint mamájuk, a nagymamáról már nem is beszélve...

E kislexikon átböngészése után senkiből nem válik technikai zseni, s talán nem is ebből lehet megtanulni kezelni a készüléket, ám talán egy fokkal barátságosabb „családtaggá" válhat e már mindennaposnak tekinthető, sokat tudó berendezés, melyet úgy hívnak, videó.

Falus Tamás

A Danube Rt. kiadványa
Főszerkesztő: Falus Tamás
Művészeti szerkesztő: Bagoly Melinda
Képszerkesztő: Fejér Gábor
A szerkesztőség új címe:
1111 Budapest, Irinyi József u. 39.
Telefon, Telefax: 165-4739
Kiadja a Danube Rt
Felelős kiadó:
Belán Gábor ügyvezető igazgató
Szedés: UNIÓ Fényszedő Üzem
Színbontás: Révai Repro Kft.
Nyomás:
Révai–Óbuda Nyomda Kft.
Fv.: Bánáti László ügyvezető igazgató
Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető a Kiadónál,
bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál,
a Posta hírlapüzleteiben és a
Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál
(HELIR) 1900 Budapest XIII., Lehel u.
10/a., közvetlenül vagy postautalványon,
valamint átutalással
a HELIR Postabank Rt. 219-98636,
021-02799 sz. pénzforgalmi jelzőszámra
HU ISSN 0237-5141

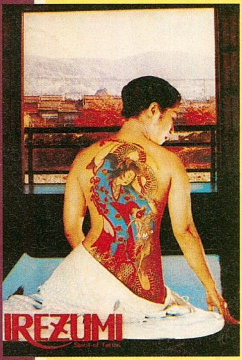
video magazin

A tetoválás szelleme

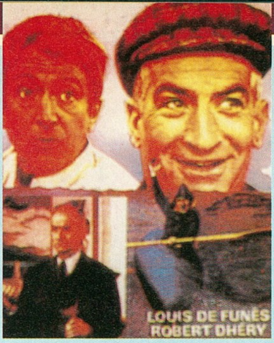
Spirit of Tattoo

Akane, szeretője és egyben főnöke kívánságára elhatározza, hogy tetováltatja magát, mert a férfi úgy szexuálisan még vonzóbbnak találná. A lány felkeresi a nagyhírű tetoválóművészt, aki le akarja beszélni erről az elhatározásáról, mivel a „tetoválás szelleme" eddig mindenkinek csak boldogtalanságot okozott. A Mester tudja, hogy a női bőr csak a teljes szexuális-erotikus izgalomban válik a tetoválótű számára ideálisan feszülő felületté. Így rábeszéli Akanét, hogy a neki mindenben engedelmeskedő tetőtől talpig tetovált fiatal Haracunéval szeretkezzen, amíg készül a csodálatos mű. Hosszú hónapokig tart a gyönyört és kegyetlenséget ötvöző munka...

Színes, feliratos japán erotikus film
Főszereplők: Uconomija Maszajo, Vakajama Tomiszaboru
Rendezte: Takabajasi Joicsi
85 perc
(16 éven felülieknek!)

DEIEI CO.

Felmondtam, jöjjön vissza!

Le petit Baigneur

André megnyeri saját építésű hajójával a nagy regattát. Főnöke azonban erre az örömhírre kirúgja. Márpedig a gyár nem funkcionál a zseniális mérnök nélkül, aki a gyalogló csónakot is feltalálta. A főnök ezek után mindent megtesz annak érdekében, hogy visszaszerezze a mérnököt...

Színes, többnarrátoros francia vígjáték
Főszereplő: Louis de Funes
Rendezte: Robert Dhery
86 perc

Pyrine Film

Műsoros VHS kazetták Mokép Video

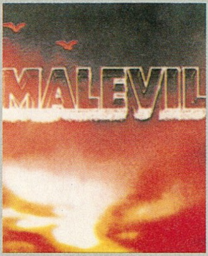
A szalagavató fantomja

Prom Night

Egy kislány halálát okozza barátai gonoszsága. Hat évvel később, miután a rejtélyes haláleset felderítetlen maradt, a valamikori bűntény okozóit sorra hívja telefonon egy ijesztő férfihang, és megfenyegeti őket. Egy fekete maszkos gyilkos azután bestiális kegyetlenséggel egymás után mészárolja le azokat, akik vétkesek voltak a kislány halálában...

Színes, többnarrátoros amerikai horror
Főszereplők: Jamie Lee Curtis, Leslie Nielsen
Rendezte: Paul Lynch
90 perc
(16 éven felülieknek!)

Pyrine Film

Malevil

Hét ember tartózkodik egy falusi pincében, amikor hirtelen borzalmas fehér fény szűrődik át az ajtónyílásokon, majd forróvá válik a levegő. A csoport hamarosan rádöbben: valószínű, ők az egyedüli túlélők egy nukleáris robbanást követően. Feltűnik egy másik túlélő csoport is, s kiderül: a robbanás majdnem mindent eltörölt, kivéve bizonyos emberek vágyát a hatalomra és a személyi uralomra. És a tucatnyi túlélő számára életbe lép a dzsungel törvénye: ölni vagy halni...

Színes, feliratos francia sci-fi
Főszereplők: Michel Serrault, Jacques Dutronc
Rendezte: Christian de Chalonge
119 perc

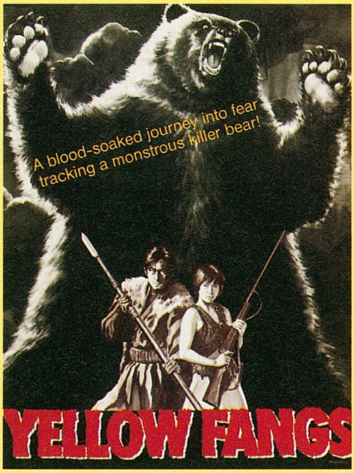
U. G. C.

Convoy

Óriási kamionkaraván zárja el az Egyesült Államok délnyugati határát. A konvoj vezetője, Duck tiltakozni hívta társait a korrupció, az értelmetlen törvények és az aljas politikusok ellen. A rendőrség, a Nemzeti Gárda és az FBI tankokkal, fegyverekkel fogadja őket. Hiába tüzel a tank, és robbantja fel Duck szállítmányát, a blokád tovább terebélyesedik. Sőt Wallace sheriff (Ernest Borgnine) egyikőjük letartóztatásával csak tovább feszíti a húrt. A tiltakozók mellé áll Melissa (Ali MacGraw), az újságírónő, a közvélemény és néhány politikus is. De arról is döntés születik, hogy a tüntetőket fel kell tartóztatni, és a Duck vezette konvoj megindul a csapda felé...

Színes, szinkronizált amerikai film
Főszereplők: Kris Kristofferson, Ali MacGraw, Burt Young, Ernest Borgnine
Rendezte: Sam Peckinpah
102 perc

Sárga agyarak

A film egy 1915-ben, Hokaido szigetén megtörtént esemény alapján készült. Egy négyszáz kilós gyilkos emberevő medve támadta meg a sziget lakosságát, embereket, állatokat válogatás nélkül mészárolt le.

Színes, szinkronizált japán film
Főszereplők: Henry Sanada, Mika Muramatsu
Rendezte: Sonny Sanada, Mika Chiba

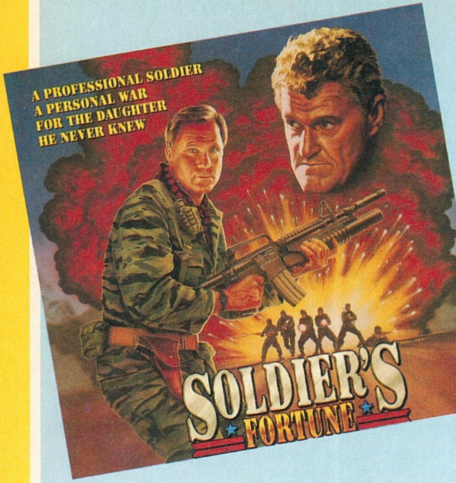

Gyilkossághoz öltözve

Dressed To Kill

Dr. Elliott biztató mosolyú, sikeres pszichiáter egy divatos East Side-i intézetben. Kollégái azonban nem ismerik el módszereit, így Bobby, a magas szőke, kegyetlen gyilkos szabadon járhatja New York utcáit, ráadásul gyilkosságaihoz Elliott rendelőjéből származó szikét használ. Másik betege, Kate oly mértékben rabja erotikus fantáziaképeinek, hogy ezeket alig tudja különválasztani a valóságtól. Liz, a jól menő callgirl szemtanúja lett az egyik gyilkosságnak, azóta üldözi őt a gyilkos is, de a rendőrség sem hagyja nyugton. Vajon milyen összefüggés van a nők között?

Színes, szinkronizált amerikai krimi
Főszereplők: Michael Caine, Angie Dickinson, Nancy Allen
Írta és rendezte: Brian De Palma

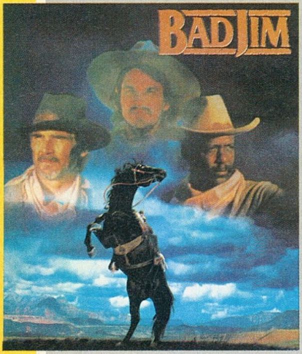

Szerencsés katonák

Robert Lee öreg harcos. Susan, volt felesége felveszi vele a kapcsolatot, és sürgeti hazatérését. Lee megtudja, hogy Jennifert, Susan lányát elrabolták. Lee javasolja, hogy exfelesége forduljon a rendőrséghez, ám mikor kiderül, hogy Jennifer az ő lánya is, Lee felveszi a harcot az ismeretlen rablókkal szemben. A helyzetet nehezíti, hogy Jennifer szintén elrabolt barátnőjét holtan találják, majd Lee társaival együtt csapdába kerül...

Színes, szinkronizált amerikai film
Főszereplők: P. J. Soles, Gil Gererd, Dan Haggerty, Barbara Bingham
Rendezte: Arthur N. Mele
93 perc

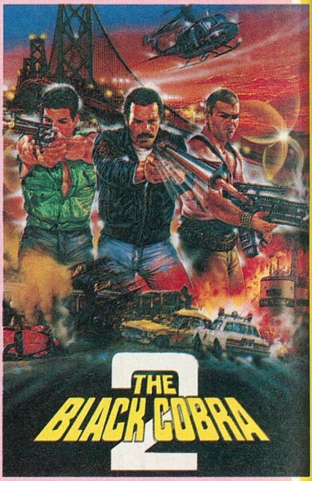
A Rossz Jim

Három farmer elcseréli egyik tehenét egy kiváló vad lóra. B. D. és July meg akarják lovagolni az állatot, de az vadul lerázza őket a nyeregből. Nem úgy a fiatal Johnt, aki minden erőfeszítés nélkül fel tud ülni rá. John elnevezi a lovat Jimnek, míg két társa Rossz Jimnek. A ló rossz útra vezeti a három embert, akik eddig egyszerű farmerek voltak, most pedig rabolnak, ölnek...

Színes, szinkronizált amerikai western, 1991
Főszereplők: James Brolin, Richard Roundtree, John Clark Gable
Rendezte: Clyde Ware
92 perc

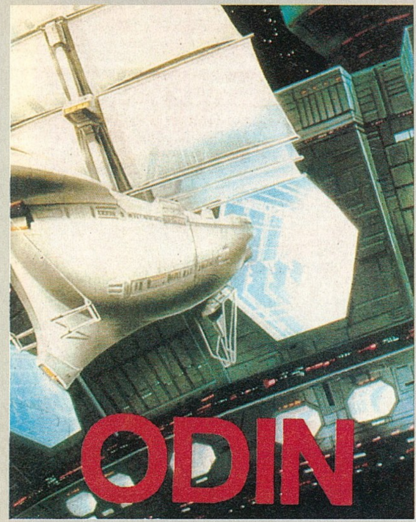
Fekete Kobra 2.

Robert Malone felügyelőt főnöke Manilába küldi, ahol két ellopott bőrönd szálai egy gyilkossághoz vezetnek. A meggyilkolt tolvaj lánya, Peggy élete is veszélyben van, de hiába védi őt a rendőrség, az ellenséges bandának mégis sikerül őt elrabolni háromszázötven iskolásgyerekkel együtt, akiket túszként tartanak fogva. A gyerekek közt ott van a manilai főkapitány fia is. Malone és új társa, a főkapitány megkezdik kegyetlen küzdelmüket Peggy és a túszok kiszabadításáért...

Színes, szinkronizált amerikai film, 1988
Főszereplők: Fred Williamson, Nicholas Hammond
Rendezte: A. J. Dawson
94 perc

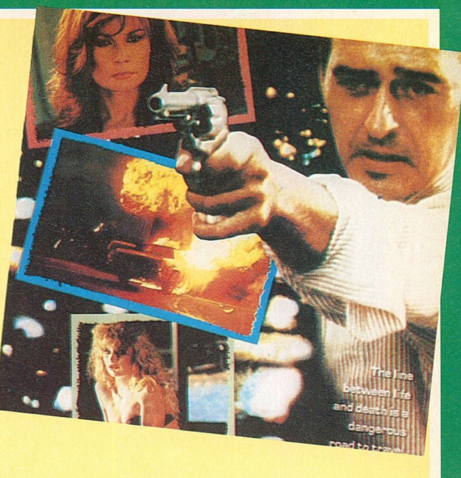
A Video 2000 új címe:
1142 Budapest, Rohonc u. 3.
Tel.: 251-1093

Odin

2099-et írunk. A Starlight nevű űrárbocos menetrendszerű Jupiter-járatára indul. Közvetlenül az indulás után SOS-jelzéseket észlelnek az űrhajón. A járat a jelek nyomába indul, hogy izgalmas kalandokat követően rájöjjenek egy nagy titok nyitjára...

Színes, szinkronizált amerikai sci-fi rajzfilm

Kokainraktár

Travis Winslow megtudja, hogy öccse, Matt kábítószerügyletekbe keveredett, s emiatt gyilkosság áldozata lett. Halála után 50 millió dollár értékű kokain eltűnt. Travis az egyetlen, aki sejti, hol lehet a por. A rivális bandák lánya elrablásával akarják kiszedni belőle ezt, ő azonban értesíti a rendőrséget. Ám a rendőrfőnök korruptsága meggyőzi arról, hogy egyedül kell felvennie a harcot a veszélyes és gátlástalan fickókkal szemben.

Színes, szinkronizált amerikai film
Főszereplők: Peter Sherayko, Jane Badler
Rendezte: Frank Patterson

Halálos övezet

Danger Zone II.

A kábítószer-kereskedéssel foglalkozó Kaszás börtönből szabadulva bosszút esküszik a rendőr ellen, aki lecsukta őt. Elrabolja a rendőr barátnőjét, s motoros bandájának törzshelyére, a sivatagba viszi. A magányos hekus, Wade azonban elindul a sivatagba, s ekkor megkezdődik a hajsza...

Színes, szinkronizált amerikai film
Főszereplők: Jane Higginson, Jeson Williams, Robert Random
Rendezte: Geoffrey G. Bowers

Az álarcos gyilkos

Alice Sweet Alice

Hátborzongató történet egy szörnyű gyilkosságsorozatról. Miért mészárolja le áldozatait az álarcos gyilkos, és valójában ki is ő? Hitchcocki sokkolások, véres jelenetek...

Színes amerikai horrorfilm, 1976
Főszereplők: Linda Miller, Brooke Shield, Paula Sheppard
Rendezte: Alfred Sole
110 perc
(16 éven felülieknek!)

Szerelem és spagetti

Love Spaghetti Love

A szexkomédiában egy ügyvéd a hatemeletes ház legfelső szintjén lakik feleségével. Idővel azonban összeszűri a levet a mellette lakó asszonykával, akinek férje egy különlegesen féltékeny bíró. Egy napon a férj a szokottnál korábban tér haza. Az ügyvéd az ablakon át távozik majdnem ruhátlanul a saját lakásába – ám mit lát? A „hűséges" felesége nem porszívózással tölti idejét...

Színes amerikai szexkomédia
Főszereplők: Barbara Bouchet, Lino Banfi

HELIKON VIDEO

Merénylet a sztriptízbárban

Tonight For Sure

Coppola legelső filmjében egy cowboy és egy keménykalapos tisztviselő fel akar robbantani egy sztriptízbárt, a bűn fellegvárát, hogy megakadályozzák az „illetlen" női meztelenséget. Az akció pontban éjfélkor indul, amikor kialszanak a lámpák...

Színes amerikai komédia, 1961
Főszereplők: Electra, Exotica, Laura Cornell, Karla Lee, Sue Martin
Rendezte: Francis Ford Coppola
66 perc
(16 éven felülieknek!)

Halálos mánia

Dedly Obsession

Egy amerikai főiskola épületének alagútrendszerében egy őrült gyilkos borzalmas tervet eszel ki...

Színes, magyarul beszélő amerikai horrorfilm, 1988
Rendezte: Hódi Jenő
99 perc
(18 éven felülieknek!)

REFLEKTORFÉNYBEN
A PRODUCER:

ROGER CORMAN

„Soha nem csináltam olyan filmet, amilyet akartam. Bármi is történik, soha nem az jön ki belőle, amire számítottam."

Roger William Corman 1926-ban, Michiganben született. Imádta a mozit, de szülei kedvéért a Stanford Egyetem mérnökkarára iratkozott be, s úgy-ahogy el is végezte. A második világháború alatt a haditengerészetnél szolgált, leszerelése után sutba dobta mérnöki diplomáját, és a Twentieth Century Foxnál helyezkedett el, mint küldönc, majd díszletmunkás lett a televíziónál.

Ügynökből rendező

Szorgosan képezte magát, gondosan tanulmányozta a kulisszatitkokat, és rövidesen már irodalmi ügynökként dolgozik. A filmstúdiókban ez igen felelős beosztás, hiszen a beérkező forgatókönyvek közül a leginkább sikerre esélyeseket kell kiválasztani, s ha végül a mozi nem jön be, akkor az ügynök repül. Corman megmaradt, sőt, maga is forgatókönyvírásra szánta rá magát. Mivel nagy halom kéziraton rágta át magát, el tudta kerülni a kezdőkre leselkedő csapdákat, és forgatókönyvei keresettek lettek. Corman azonban magasabbra tört: elvégezte a főiskola rendezői szakát is, és persze kiharcolta, hogy rendezhessen. A *Five Guns West* (1955) az amerikai polgárháború idején játszódik; öt bűnözőt az északiaktól átküldenek a déli hadseregbe, hogy elcsípjenek egy árulót és elorozzák a hadipénztárt. A film sikert aratott, s Corman további lehetőségeket kapott. Az American International Picturesnél több film producere lett. Lassan rájött, hogy úgy menedzselheti legjobban a filmeket, ha rendezőként és producerként egyaránt jegyzi őket. A *Tales of Terror* (1962) Poe három elbeszélését dolgozta fel, a közönség szerette, ám egy rosszmájú kritikus megjegyezte, hogy az első és az utolsó tekercs Poe munkája, a maradék pedig Cormané...

A rendező vállat vont, soha nem adott túl sokat a kritikusok irományaira, és rendületlenül dolgozott tovább. Főképpen a western-, gengszter- és tinédzserfilmek, valamint a mitológiai témájú mozik körében vált nevezetessé. Híres volt arról, hogy gyorsan dolgozik, „az idő pénz" – ez volt a jelszava, ám a gyorsaság nem ment a minőség rovására.

Önálló filmcég, produkciós társaság

1969-ben megnősült, egy lánya és két fia született. Felesége, Julie Halloran arra biztatta, hogy alapítson önálló filmvállalatot: 1970-ben létre is hozta a New World Picturest. A társaság filmjeinek egy ré-

ROGER CORMAN FILMJEI

1954 Hightway Dragnet (társ-forgatókönyvíró)
Monster from the Ocean Floor (producer)
The Fast and the Furious (producer)
Five Guns West (rendező + producer)

1955 Beast with 1 000 000 Eyes
Apache Woman (+ rendező)
Day the World Ended (+ rendező)

1956 The Oklahoma Woman
It Conquered the World
Gunslinger
Swamp Woman
The Undead

1957 She-Gods of Shark Reef
Naked Paradise
Not of This Earth
Rock All Night
Attack of the Crab Monsters
Carnival Rock
Teenage Doll
Sorority Girl
The Sage of the Viking Woman
and Their Voyage to the Waters
of the Great Sea Serpent

1958 War of the Satellites (producer + rendező)
Machine Gun Kelly (producer + rendező)
Teenage Caveman (producer + rendező)
I, Mobster (producer + rendező)
Last Woman on Earth (producer + rendező)
Stake Out on Dope Street (producer)
The Cry Baby (producer)
Monster from Galaxy 27 (producer)
Hot Car Girl (producer)
Night of the Blood Beast (producer)
The Brain Eaters (producer)
Paratroop (producer)
The Wild Ride (producer)

1959 The Wasp Woman (+ rendező)
A Bucket of Blood (+ rendező)
Tank Commando (producer)
Crime and Punishment (producer)
High School Big Shoot (producer)
Attack of the Giant Leeshes (producer)
Beast from a Haunted Cave (producer)
T-Bird Gang (producer)
Battle of Blood Island (producer)

1960 Ski Troop Attack (+ rendező)
The Fall of the House of Usher (+ rendező)
The Little Shop of Horrors (+ rendező)
Creature from the Haunted Sea (+ rendező)
Atlas (+ rendező)

1961 Night Tide (producer)
Pit and the Pendulum (+ rendező)
The Mermaids of Tiburon (producer)
The Intruder I. (+ rendező)

1962 The Magic Voyage of Sindbad (producer)
Battle Beyond the Sun (producer)
Tales of Terror (+ rendező)
Tower of London (+ rendező)

1963 Dementia 13. (producer)
The Raven (+ rendező)
The Young Racers (+ rendező)
The Haunted Palace (+ rendező)
The Terror (+ rendező)
The Man with X-Ray Eyes (+ rendező)

1964 The Secret Invasion (+ rendező)
The Masque of Red Death (+ rendező)
Tomb of Ligeia (+ rendező)

1965 The Girls on the Beach (producer)
Sky Party (producer)
Beach Ball (producer)
The Shooting (producer)
Ride in the Whirlwind (producer)
Blood Bath (producer)

1966 Queen of Blood (producer)
The Wild Angels (+ rendező)

1967 Targets (producer)
Devil's Angels (producer)
The St. Valentine's Day Massacre (+ rendező)
A Time for Killing (rendezőasszisztens)
Wild Racers (rendezőasszisztens)

1969 The Dunwich Horror (producer)
Naked Angels (producer)
Pit Stop (producer)
Paddy (producer)
De Sade (rendezőasszisztens)

1970 Student Nurses (producer)
Angels Die Hard! (producer)
Gas-s-s-s, or It Became Necessary
to Destroy the World
in Order to Save It (+ rendező)

Stripped To Kill – Meztelen halál: az erotikus thriller nemcsak a krimi kedvelőit hozta izgalomba

szét még mindig ő rendezte, de az utánpótlásról sem feledkezett meg: a filmfőiskolák tehetséges növendékeit vette szárnyai alá. Több, ma már sikeres rendező indult el Corman segítségével, ám sokan manapság már nyűgösen emlékeznek vissza egykori mesterükre, mint például Francis Coppola, aki többször elmesélte, mennyire kihasználta ifjúi tehetségét Corman. Csak arról feledkezik meg, hogy éppen ő ügyelt arra, hogy mindig a mester szeme előtt legyen, s mindent bedobott azért, hogy *Dementia 13* című filmjének Corman legyen a producere...

A nyolcvanas évekre Corman egyre inkább a produceri munka felé fordult, 1983-ban megalapította a New Horizons nevű produkciós társaságot. Színészek, rendezők és forgatókönyvírók pályafutását egyengette, saját birodalmában segített nevet szerezni például Jack Nicholsonnak, Robert De Nirónak vagy Peter Bogdanovichnak és Martin Scorsesének, ez utóbbi például a *Boxcar Bertha* rendezőjeként nem győzött ámuldozni, hogy Corman engedte dolgozni, csupán azt kötötte ki, hogy a költségvetésen belül maradjon, és ne lépjen fel őrült követelésekkel. Scorsesének ez sikerült, alkotása valóságos kultuszfilmmé vált.

Concorde: a művészfilmekért

Corman egyik jellemző tulajdonsága, hogy nem elégszik meg elért eredményeivel, mindig új dolgokat akar csinálni. A rendezői és a produceri munka egy darabig elegendő volt számára, ám egyre inkább zavarta, hogy beskatulyázták a szakmában, s neve hallatán a horror- és az akciófilmek jutnak mindenki eszébe. 1985-ben létrehozta a *Concorde* forgalmazó céget, amely a külföldi művészfilmek bemutatására specializálódott. Ennek révén ismerhette meg az amerikai közönség Bergman Suttogások és sikolyok, Fellini Amarcord és Kuroszava Derszu Uzala című filmjeit. A Concorde-„művek" központja Los Angeles elegáns városrészében, Brentwoodban van. A nagy nyerstégla épületben körülbelül hatvanan dolgoznak három részlegben. Az első Roger Corman birodalma, asszisztensei, a produkciós menedzserek, a pénzügyi és jogi szakértők sürgölődnek körülötte. A második a Venice Studió, ahol vágók és hangtechnikusok dolgoznak egyéves (!) szerződéssel, a harmadik az Egyesült Államokban lévő különböző irodákkal foglalkozik.

Teenage Caveman – Robert Vaughn az őskorban harcol, Corman pedig bezsebeli a pénzt...

Crime Zone – Bűnös zóna: egy Corman-sci-fi a sok közül

Corman és a nosztalgia

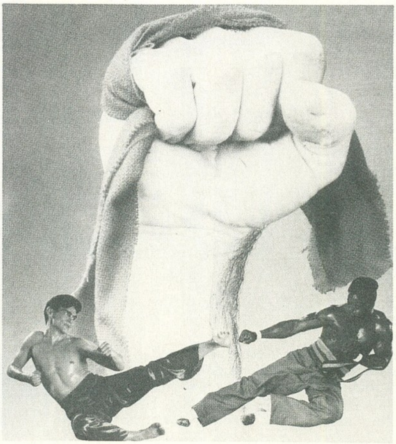
Roger Cormanról legelszántabb ellenségei sem állíthatják, hogy öregszik, ám most mégis nosztalgiára adta a fejét. Az 1962-ben forgatott Poe-elbeszélés remake-je készül, ezúttal Jim Winorsky rendezésében, Corman „csak" a producer.

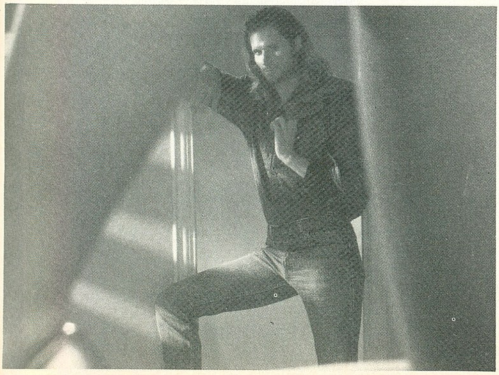
Látogassunk el a forgatás helyszínére. „Több szelet!" – dördül el egy hang Topanga Canyon jéghideg éjszakájában, hiszen a részletekre is oda kell figyelni. Egy nagy sírkő tornyosul, rajta a felirat: Morella. Felvétel! – kiáltja a rendező, és egy komornyik indul méltóságteljes léptekkel a sírbolthoz. Alig tud lábon maradni, mert valóságos orkánba kerül, és megtörténik a csoda: a sírkövek lassan jobbra dőlnek. Egy fa repül a levegőben, szegény színész éppen hogy el tud ugrani előle. Winorsky „kapitány" a földhöz vágja a sapkáját, és elismerő szavakat kiabál.

Corman, a gentleman a háttérben mosolyog: ez is jó mozi lesz...

Trethon Judit

A hazai videózók sem panaszkodhatnak, akad választék a Corman-produkciókból

1971 Angels Hard as They Come (producer)
Woman in Cages (producer)
Private Duty Nurses (producer)
The Big Doll House (producer)
The Velvet Vampire (producer)
Von Richthofen and Brown (+ rendező)

1972 The Final Comedown (producer)
Boxcar Bertha (producer)
The Big Bird Cage (producer)
The Unholy Rollers (producer)
Night Court Nurses (producer)
Fly Me (producer)
The Young Nurses (producer)
The Hot Box (producer)
Night of the Cobra Woman (producer)

1973 I Escaped from Devil's Island (producer)
The Arena (producer)
The Student Teachers (producer)
Tender Loving Care (producer)

1974 Cheap (producer)
Candy Stripe Nurses (producer)
Born to Kill (producer)
Big Bad Mama (producer)
Caged Hoat (producer)
TNT Jackson (producer)
Street Girls (producer)
The Woman Hunt (producer)

1975 Capone (producer)
Death Race 2000 (producer)
Crazy Mama (producer)
Summer School Teachers (producer)
Dark Town Strutters (producer)
Cover Girl Models (producer)

1976 Hollywood Boulevard (producer)
Fighting Mad (producer)
Cannonball (producer)
Nashville Girl (producer)
Moving Violation (producer)
God Told Me To (producer)
Dynamite Woman (producer)
Eat My Dust (producer)
Blast (producer)

1977 Black Oak Conspiracy (producer)
Grand Theft Auto (producer)
I Never Promised You Rose Garden (producer)
Thunder and Lightning (producer)
Andy Warhol's Bad (producer)
Moonshine Country Express (producer)
Dirty Duck (producer)
Maniac (producer)
A Hero Ain't Nothin' But a Sandwich (producer)

1978 Deathsport (producer)
Piranha (producer)
Avalanche (producer)
Outside Chance (producer)
The Bees (producer)

1981 Smokey Bites the Dust (producer)
Galaxy of Terror (producer)

1982 Forbidden World (producer)
1983 Star Child (producer)
1984 Love Letters (producer)
1987 Big Bad Mama II. (producer)
1988 Daddy's Boys (producer)
Two to Tango (producer)

1989 Bloodfist (producer)
The Terror Within (producer)
Wizard of the Lost Kingdom (producer)
Lords of the Deep (producer)
Edgar Allan Poe's Masque of the Red Death (producer)
Time Trackers (producer)

1990 Silk II. (producer)
Frankenstein Unbound (+ rendező)
Stripped to Kill (+ rendező)

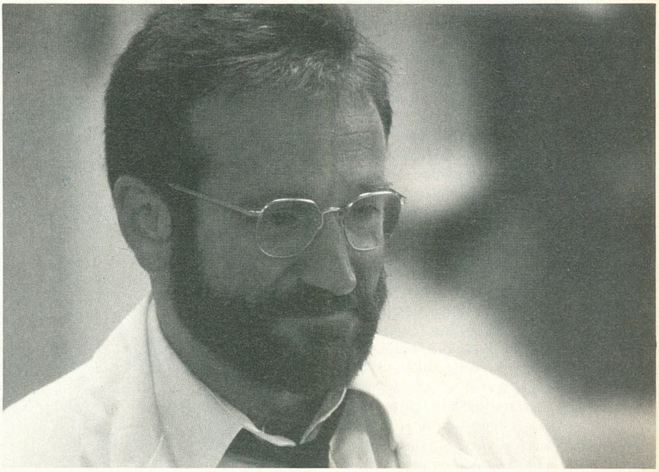
1991 The Haunting of Morella (producer)

Egy szösszenet a *Cadillac Man* forgatásáról:
Bejött egy pali az üzletbe a feleségével.
„Nézd, szivi, ki árulja a kocsikat.
Tudod, az a Mork. Mi a franc, rosszul megy a bolt?"

Robin Williams

EGY ÚR AZ ŰRBŐL

A 70-es évek második felében hétről hétre nézők milliói várták Amerika-szerte, hogy felbukkanjon a képernyőn a Boldog napok (Happy Days) főcíme. A folytatásos teleregény egy idegen bolygóról érkezett mulatságos kis földönkívüli kalandjait mesélte el, aki belépve egy amerikai átlagcsalád életébe, merő jóindulatból fenekestül felforgatta azt. Mork örökké mosolygó kedves figuráján és csodálatos ügyetlenkedésein halálra kacagta magát a nemzet – a sorozat folytatásán mi is derülhettünk –, míg a különös kézmozdulat kíséretében végrehajtott búcsúzása, a legendás „NANU! NANU!" szállóige lett. Maga a figura pedig kitűnő ugródeszka. „Mork kellemes emlék, minden kezdőnek hasonló lehetőséget kívánok" – mondta egykori szerepéről Robin Williams.

Megszállott orvosként az Ébredésekben

Williams maradéktalanul kihasználta a Morkból fakadó előnyöket. A szívből jövő bohóckodásának, komédiázásának köszönhetően alig két év leforgása alatt a kis Morkból az Egyesült Államok egyik legkedveltebb, hallatlan népszerűségnek örvendő szórakoztatója lett a televízióban és a hanglemezeken (például *Reality What a Concept, Throbbing Python of Love* stb.). Hatalmas sikere és sorozatainak magas nézettségi foka biztosította számára a belépőt a filmvilágba. Első s mindjárt főszerepét Robert Altmantól kapta. Nem volt egy hálás feladat, hiszen az egyik legszilárdabb amerikai „intézményt", Popeye-t kellett életre keltenie. Mert az elnökök válthatják egymást, változhat a társadalom, és emelkedhet a dollár árfolyama, Popeye akkor is a populáris tömegkultúra egyik meghatározó egyénisége marad.

„Azt akartam bemutatni, hogyan lett Popeye az a személyiség, akiként ma az egész világ ismeri" – nyilatkozta a rendező. Ebben a legfontosabb segítőtársa Robin Williams volt, aki nagyszerű játékával, remek ráérzéssel hitelesítette hús-vér figuraként a kétdimenziós rajzfilmhőst. Persze Williams-Popeye-ből megint csak a spenót hatására válik férfi, ám ugyanakkor megmarad egyszerű, sőt talán túlságosan is egyszerű alaknak, akinek a filozófiája a következő lényegretörő hitvallásban foglalható össze: „Vagyok, aki vagyok, s ez minden, ami vagyok!" Nos, akkor ki is ez a Robin Williams?

A Föld nevű bolygón született 1952-ben, Chicago városában. Kalandozó őseinek köszönhetően már egészen kiskorában beutazta szinte az egész országot. Amikor végre megállapodtak – a papa úgy döntött, hogy nyugdíjba vonul –, éppen Kaliforniában időztek. Robin így itt fejezte be a középiskolai tanulmányait. A komikus vénájáról már ekkoriban is híres srácnak a végzős társai a „Leghumorosabb" és a „Legtehetségesebb" kitüntető címet adományozták. Egy rövid időszakot leszámítva, amikor is élete egyetlen ballépéseként politikatudományt tanult a dél-kaliforniai Claremont Men's College-ben – ő finoman úgy fogalmazott, hogy nem volt kitartó –, világéletében színész akart lenni. Az alapokat a Marin College színházszakán szerezte meg, majd a híres-neves New York-i Juilliard Akadémián

tökéletesítette, ahol olyan kiváló professzorok próbáltak színészt faragni belőle, mint például a színész John Houseman. Nem kellett sokat barkácsolni rajta! New Yorkra egyébként is szívesen emlékszik vissza: *„A Juilliard School és a gondtalanság városa. Itt dőlt el, hogy akár színész is lehetek.”*

Amikor 1975-ben visszatért Friscóba, a színházak nem kapkodtak az ifjú tehetség után. Williams nem esett kétségbe, fogta magát és elment pincérnek. Talán az itt szerzett kapcsolatainak, ismeretségének köszönhette, hogy hamarosan különböző éjszakai szórakozóhelyeken, night-klubokban lépett fel amolyan mókamesterként. 76-ban azután a Los Angeles-i Comedy Store, amely a nagy ígéretek felkarolására szakosodott, szerződést kínált neki. Itt parádézott tehát estéről estére, amikor egy ügynök képében rámosolygott a szerencse. A tapasztalt kerítő úgy vélte, hogy Williams sokkal inkább kamatoztathatná képességeit a televíziónál. Hogy mennyire igaza lett, arról már az imént szóltunk.

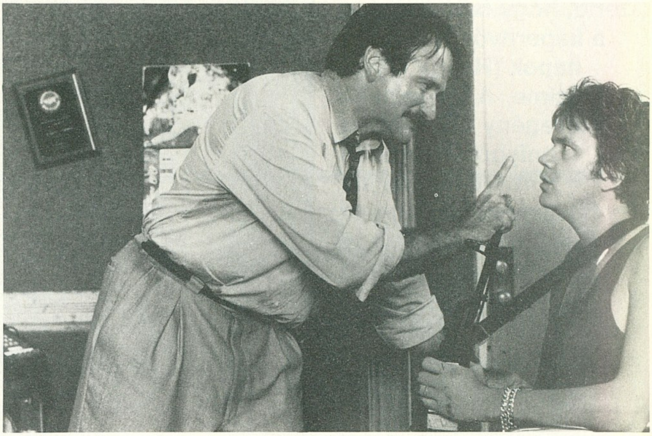
Nem Williamsen múlt, hogy a második mozifilmje nem volt igazán sikeres. Mindez annak ellenére, hogy az irodalmi alapanyag nagyszerűnek ígérkezett. John Irving regénye – a *Garp szerint a világ* (The World According to Garp, 1982) – Williams (eleve kudarcra ítélt) íróvá válásának története, egy kicsit elnyújtott, valószínűtlen s egyáltalán nem meggyőző előadás keretében. A sztár érdekes módon egy másik kezdő lett, Glenn Close, akit Williams anyjának eljátszásáért Oscar-díjra jelöltek. A könnyen felejthető kisiklást követően viszont jöttek a jobbnál jobb szerepek. A másik nagy hóhányó és szájdizantériás, Walter Matthau oldalán, *A túlélők* (The Survivors, 1983) című fekete komédiában, a fiatal orosz disszidens alakja Paul Mazursky hasonló stílusú *Moszkva a Hudson partján*-ban (Moscow on the Hudson, 1984), majd amerikai focistaként a *Most kapd el, Jack...* (The Best of Times, 1985) című komédiában. Mellesleg azért golfozni jobban tud...

Egy kis kikapcsolódásképpen egy államokbeli turnéval bizonyította ismét, hogy a színpadon is változatlanul megállja a helyét, s hogy energiái egyszerűen kimeríthetetlenek. A telt házak és az elsöprő siker mellett az eredmény a haknikörútról szóló *Robin Williams Show* volt (Robin Williams Live at the Met, 1986), amely az év legnézetebb tv-produkciójának bizonyult, s meghozta számára az első igazi szakmai elismerést, az Emmy-díjat. A következő esztendőben pedig már az Oscar-jelöltek között találjuk a nevét!

Az ő hallatlan improvizatív készségére, káprázatos és utánozhatatlanul egyedi beszédstílusára épült a *Jó reggelt, Vietnam!* (Good Morning Vietnam, 1987), ez a humorba oltott mélyenszántó dráma, amelyet nem könnyű kategorizálni, beskatulyázni. Robin Williams a saigoni katonai rádió műsorvezetőjeként ugyanis úgy viselkedik, mint-

Ezúttal bajusszal a Cadillac Manben

Tanárként a Holt Költők Társasága szellemi vezéreként

Disc-jockey a dzsungeldrámában: Jó reggelt, Vietnam!

ROBIN WILLIAMS FILMJEI:

Laugh-in (1977 TV) Nevetés
Happy Days (1977–78 TV-sorozat) Boldog napok
Mork and Mindy (1978–80 TV-sorozat) Egy úr az űrből (TV)
Popeye (1980) r.: Robert Altman (bemutatott)
The World According to Garp (1982) Garp szerint a világ, r.: George Roy Hill (Intervideo)
The Survivors (1983) A túlélők, r.: Michael Ritchie
Moscow on the Hudson (1984) Moszkva a Hudson partján, r.: Paul Mazursky (Duna Film)
The Best of Times (1985) Most kapd el, Jack..., r.: Roger Spottiswoode (ZOOM)
Club Paradise (1986) Paradise klub, r.: Harold Ramis
Robin Williams Live at the Met (1986 TV) r.: Robin Williams Show
Good Morning Vietnam (1987) Jó reggelt, Vietnam!, r.: Barry Levinson (bemutatott)
Seize the Day (1988 TV) Egy nap története
Dead Poets Society (1989) Holt költők társasága, r.: Peter Weir (bemutatott)
Awakenings (1990) Ébredések, r.: Penny Marshall (bemutatott)
Cadillac Man (1990) r.: Roger Donaldson (bemutatott)
Captain Hook (1991) Hook kapitány, r.: Steven Spielberg

ha egy idegen világból csöppent volna a dzsungeldráma kellős közepébe. Bolondozik és mókázik, gúnyt űz a cenzúrából, a „fontos" hírekből, a ferdeszeműek iránti előítéletekből, vagyis mindenből, ami szent és sérthetetlen a felső vezetés számára e véresen komoly valóság világában. Cronauer-Williams fittyet hány az előírásokra, „öntörvényű univerzumának értékei olyan messze állnak az acsarkodó mindennapoktól, hogy az ő szájából egyformán hangzik a „Jó reggelt, Vietnam!" és a „NANU! NANU!". A szokatlan disc-jockey-figura a lehető legtökéletesebb szerep volt Robin számára. *„Senki más nem rendelkezik annyi leleményességgel, gyorsasággal és humorral, mint ő* – mondta róla Mark Johnson producer. – *„Amikor a filmbéli közvetítések jeleneteit rögzítettük, semmi mást nem kellett csinálnunk, csak a kamerát ráirányítani. Ő mindig valami újat varázsolt minden egyes felvétel alkalmával."*

Két évre rá, ha más közegben is, de hasonló szerepkörben, egy újabb szívet melengető mozi hőseként láttuk viszont. Egy ódon, hagyománytisztelő iskola új angoltanáraként egy egészen más minőségű létezés lehetőségét villantja fel tanítványai előtt (*Holt költők társasága* – Dead Poets Society, 1989). A világ izgalmába és gyönyörűségébe vetett hit azonban csak a diákjai szívét és lelkét dobogtatta meg, s merev elutasításra talált kollégái és az iskola vezetése körében. Bukása az adott körülmények között törvényszerű, ám (remélhetőleg) minden nézőben felébresztette a személyes szabadság és önkifejezés korlátozása, az elvtelen megalkuvás elleni fellépés vágyát. Zseniális alakításáért Williamset újra csak Oscarra terjesztették fel. *„...jelölve már voltam, remélem előbb-utóbb lesz folytatás"* – morfondírozott magában.

1990-ben – ha Oscar nélkül is –, de ott folytatta, ahol abbahagyta. Egy vérbő fergeteges vígjáték hétköznapi (?) autóügynökeként *(Cadillac Man),* valamint az *Ébredések* (Awakenings) című filmdráma orvosaként színészi vénájának két végletét mutatta, majd következett a *Hook kapitány* (Captain Hook, 1991) hálás címszerepe a legújabb spielbergiában, a Peter Pan újrafeldolgozásában.

Nehéz elhinni, hogy ennek a temperamentumos, életvidám, pergő nyelvű fickónak a legkedvesebb hobbija a horgászás. Szerinte *„nincs jobb dolog, mint egyedül ülni a parton",* s hallgatni a csendet. De nemcsak a hobbiját, magánéletét tekintve is mindig a zárkózottság, a visszahúzódás jellemezte. Kevés igazi barátja van, a legjobban John Belushit szerette. *„Értelmetlen halála után* (kábítószer-túladagolás – megj. Sz. G. G.) *én is sok mindent másképp látok."* Azóta például ő sem kokózik! A napot igyekszik kihasználni, *„ha lehet, végigalszom".* Mégsem ez volt a válóok, hanem állítólag az, hogy a felesége 1988-ban megtudta, skót származású. A kisfia viszont nagyon megszerette nevelőnőjét, ezért hát azóta együtt élnek. *(„Az ember mit meg nem tesz a gyerekéért...")*

Sz. G. G.

Jön a MAGNEW® kazetta

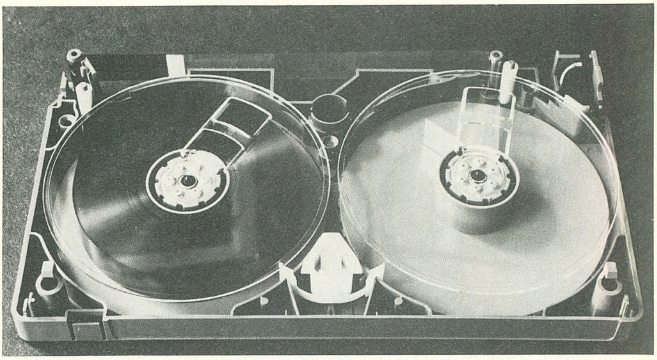

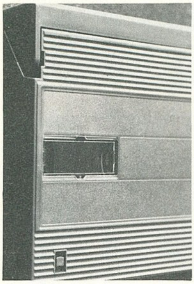
Hamarosan új kazettamárkanévvel ismerkedhetnek meg a hazai videóbarátok: a MAGNEW-val, mely egyben annak a magyar cégnek a neve is, amely e különleges VHS-kazettákat Budapesten gyártani fogja.

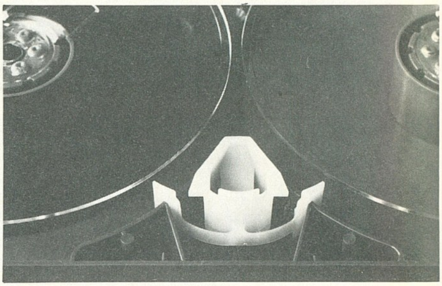
Az idén tavasszal három magánszemély alapította vállalkozás kazettagyártásra – -töltésre, -festésre, -csomagolásra –, valamint a későbbiekben speciális sokszorosításra vállalkozik. Sikerült szerződést kötnie az Egyesült Államok legnagyobb független kazettatestgyártó cégével, amely nemrégiben újfajta VHS-kazettát fejlesztett ki. Ez az első, mely mind megjelenésében, mind mechanikai felépítésében eltér a JVC által kifejlesztett és mára meghonosodott VHS-kazettatípustól. Mindemellett rendelkezik a JVC gyártási és forgalmazási engedélyével. A MAGNEW amerikai partnerétől arra is megszerezte a jogot, hogy ezt a terméket Európában kizárólagos joggal forgalmazhassa.

Az újfajta kazetta első látásra is megkülönböztethető a hagyományostól, mivel kisebb az ablaka. Mechanikája stabilabb, más az orsófékje, melynek révén csendesebb társainál. Öt csavar helyett csupán kettő található rajta, s összeillesztése műanyag patentokkal történik. A feketepiac elleni védelmet szolgálhatja, hogy a test tetszés szerinti színben készülhet, bármilyen emblémát, megkülönböztető jelzést a gyártás során könnyedén rá lehet illeszteni. Hogy milyen szalaggal töltik fel a testet tetszés szerinti hosszúságra, azt a MAGNEW vezetői nem árulják el, ám Nagy György, a cég ügyvezető igazgatója állítja: a MAGNEW márkanév alatt megjelenő kazetták a világ legjobb minőségű szalagjai között is megállják helyüket, s bátran be lehet majd sorolni a világ tíz legjobb VHS-videókazetta-típusa közé. E cél eléréséhez a magyar cég csúcstechnológiát vásárolt: angol töltőgépeket, speciális festő- és csomagolóberendezéseket.

A töltés egy különleges, úgynevezett tiszta szobában történik majd, melyet a TDK-nak is szállító német cég épít fel a közeljövőben a MAGNEW Gyömrői úti, félezer négyzetméteres gyártócsarnokában. A teljesen automatizált berendezéssor a szalagtöltést ebben a steril környezetű helyiségben végzi majd, szigorú ellenőrzés mellett.

A MAGNEW évente 2,5-4 millió darab videókazettát kíván gyártani, részben hazai piacra. Számíthat a nagy honi videóforgalmazók megrendelésére, s a kiadónként más-más színű, az eddigiektől eltérő kazetták révén ezentúl a laikus is könnyen meg tudja majd különböztetni az eredeti műsoros kazettákat a hamistól. Még a karácsony előtt az üzletekben is megjelenik a MAGNEW-emblémás kazetta, az ígéretek szerint elérhető áron. Az ügyvezető igazgató úgy véli, a kazetta, kiváló minőségéhez mérten, kedvező áron kerül a boltokba.

Európában az osztrák, a csehszlovák és a lengyel film- és videóforgalmazók érdeklődnek az új amerikai–magyar kazetta iránt, s a MAGNEW így nagyobb külföldi megrendelésben bizakodhat.

„Szeretnénk, ha kazettáinkat mielőbb megismernék és megszeretnék a videózók, s maguk is megítélnék minőségét" – mondja Nagy György, majd hozzáteszi: „Nem attól jó egy kazetta, ha tudjuk, milyen márkanevű szalag van benne. Egy videókazetta minősége függ a színvonalas mechanikától, s attól, milyen feltételek között gyártották. Remélem, hogy a MAGNEW márkanév idővel fogalommá válik."

MOLNÁR MIKLÓS H.S.C.*

A TRÜKK BIRODALMA II.

TRÜKKSZŰRŐK, ELŐTÉTEK

LÁGYÍTÓ ELŐTÉT

A lágyító előtét úgy működik, hogy a rajta keresztül haladó fénysugarak egy részét kissé eltéríti. E sugaraknak hatása főképp a sötét-világos képrészek határán jelentkezik, jellegzetes fényszegéllyel, túlsugárzással a sötét tónus felé. Azok a fénysugarak, melyek szokásos módon, változtatás nélkül jutnak át, természetesen éles kontúrokat hoznak létre. Tehát a lágyító előtét sajátossága, hogy a képrész azonos területén éles és ugyanakkor sugárzó peremet hoz létre. Az alábbiakban sorravesszük a lágyító előtétek különböző típusait.

Dulovits Jenő tanár és Tóth Miklós mérnök több mint fél évszázada készítette el hazánkban a DUTO nevű lágyító előtétet. Azóta is sikeres (külföldi) optikai termék. Lényeges eleme a körkörös árokrendszer, melyet a síkpárhuzamos üveg (vagy műanyag) egyik oldalára csiszoltak. Ezek a homorú hengerlencse szerepét játsszák – a rajtuk keresztülhaladó sugarak nem fókuszálódnak a képsíkban, a szabadon keresztüljutó sugarak viszont igen. A lágyság fokozata a körök számától és a barázdák mélységétől függ. Az előtét hátránya (és annak a változatának is, amelynél a körök enyhén domborúan kiemelkednek), hogy teljes rekesznél van az optimuma, a blende szűkítésével csökken hatása.

Hasonlóan megfelel a lágy rajz optikai feltételének az a megoldás, melyet az jellemez, hogy az előtét egyik felületét szabálytalanul elrendezett, apró homorú, kerek vájatokkal – „gödrökkel" – látták el. Egy másik típusnál kicsiny domború kiemelkedések borítják a felületet. Mindkét előtét megtartja eredeti lágyítási fokozatát, függetlenül a blende állásától. A lágyítás mértéke a homorú, illetve a domború „lencsécskék" sűrűségétől függ. Ezért, ha különböző erősségű lágyításra van szükségünk, más-más fokozatú előtétet kell feltennünk az objektívre.

A csillag előtétnél már említettem a fekete tüll lágyító hatását. Ezt a kalaptüll, a neccharisnya apró nyílásán átjutó fénysugár elhajlása, diffrakciója okozza. A nyílások átmérője határozza meg a lágyítás erősségét, tehát igényünknek megfelelően egy vagy több rétegben alkalmazzuk. Célszerű egészen közel helyezni a frontlencséhez, és felvétel előtt ellenőrizzük a keresőben, mennyire tágíthatjuk a variót anélkül, hogy látszódna a tüll textúrája. Nagylátószögű helyzetben, még teljesen nyitott blendénél is rendszerint zavaró a használata. A varió más tartományában is előfordulhat, hogy erős nappali világítás miatt a leszűkített blende megnöveli a mélységélességét, és ezáltal a képen észrevehető a tüll. Ilyen esetben hasznos a szürke szűrő valamelyik sötétebb fokozata (az ND 6 használata 2 blende, az ND 9 3 blende értékű nyitással jár). Nem elhanyagolható tény az előtét oldalfényekre való érzékenysége. A tüllre világító reflexfények fátyolossá teszik a képet. Ha meg akarjuk tartani a kép eredeti kontrasztját, feltétlenül takarjuk ki a nemkívánatos oldalfényeket. A fehér tüll ezért nem alkalmas e célra, mert a kitakarás ellenére is fátyolosít.

A tüll középső részét kivágva, például ovális alakban, elérhetjük, hogy nem lesz lágy rajzolatú az egész kép. A kivágásba komponált szereplő élesen fog megjelenni, ugyanakkor környezete a lágyított hatáson kívül sötétebb is lesz.

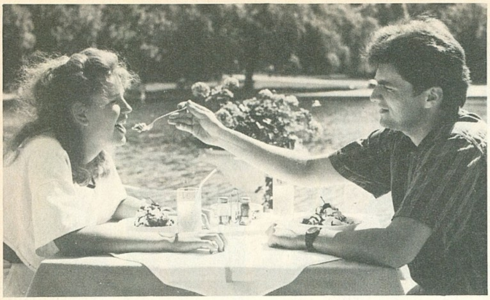
A lágyító előtét kiválóan alkalmas arra, hogy szereplőnk közeli arcbőrének kisebb hibáit tompítsa (megfelelő irányú és karakterű világítás mellett). A lágy rajz szintetikus képet ad; az apró, zavaró részleteket összevonja, „kisimítja". Különösen az ellenfényes beállítások adnak festői, romantikus hangulatot.

A lágyító előtétekkel kapcsolatos tapasztalatok a következők:

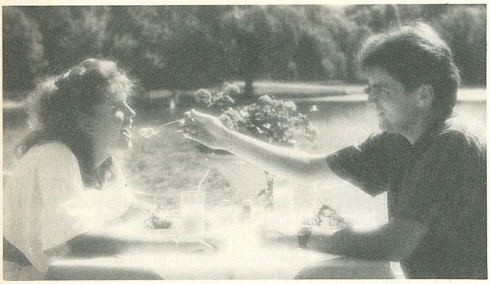
erősebb lágyítás lehet	gyengébb lágyítás ajánlott
– kemény világításhoz	– lágy világításhoz
– telt színekhez	– pasztellszínekhez
– nagy felületekből álló helyszínhez	– részletdús helyszínhez
– sötét hajú szereplőhöz	– szőke vagy ősz hajú szereplőhöz
	– kopasz szereplőhöz
	– szuperközeli archoz (szemfehérje kisugárzik)
	– kontaktlencsés közeli archoz (szemekben csillogó lámpák kisugároznak!)

Olykor összetéveszthető a lágyító előtét és a ködeffekt előtét hatása. Összehasonlításként három képet készítettem ugyanarról a témáról: Barbaráról és Péterről. Az *1. ábra szűrő nélküli* felvétel. A *2. ábra* közepes fokozatú *ködeffekt* előtéttel, a 3. ábra közepes fokozatú *lágyító* előtéttel készült. Megfigyelhető, hogy a lágyító előtét csak kissé csökkenti a kontrasztot, míg a ködeffekt az egész képet erősen fátyolosítja. A fehér részletek kisugárzása szintén eltérő mértékben jelentkezik – a lágyító előtétnél vékony szegéllyel, a ködeffektnél jóval szélesebben, elmosódó peremmel.

* A szerző a Magyar Televízió 53 éves operatőre, a Magyar Operatőrök Társasága (Hungarian Society of Cinematographers – H.S.C.) tagja.

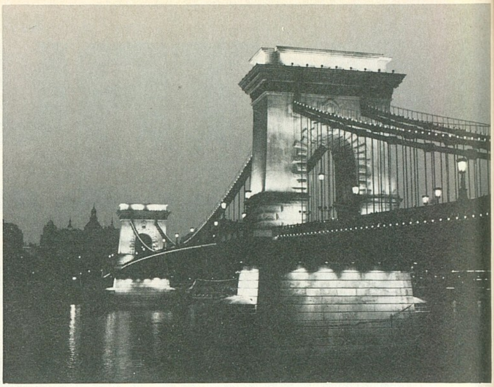
1. ábra

2. ábra

3. ábra

4. ábra

KÖDEFFEKT

A fent látható összehasonlító felvételeknél „ízelítőt" kaptak a szereplők az asztalnál, mi pedig azt kaptuk ízelítőül, hogy a ködeffekt előtéttel romantikus beállítás készíthető. Másik alkalmazási területe a köd utánzása.

Az előtét jellegzetessége, hogy a felületén lévő apró részecskék szétsugározzák a keresztülhatoló fényt, ezáltal erős fátyol, vagyis köd keletkezik a képen. Különböző fokozatokban gyártják.

A budapesti Lánchídról „demerungban" két felvételt készítettem, közvetlenül a díszkivilágítás bekapcsolása után. A *4. ábra szűrő nélküli*, az *5. ábra* az 5 fokozatból álló TIFFEN gyártmányú *fog-filter* 4-es fokozatával készült.

Gyári előtét sem szükséges egy blikkfangos nyitó képhez, csak hűvös idő. Elég, ha rálehelünk az objektívre vagy a rácsavart szűrőre, máris ködös hangulatú képpel indíthatjuk a felvételt.

Tartós előtétet készíthetünk egy hibátlan síkpárhuzamos üveglapból, melyet 20-30 cm-ről gyengén lefújunk hajlakkal.

Másik ajánlatom a 6×6-os diafilm keretezésére szolgáló GEPE diakeret Newton-gyűrű mentesítő üveglapja. Az üveg mérete 56×56 mm, s ragasztószalaggal rögzíthetjük az objektívhez. A TIFFEN gyártmányú fog-filter közepes fokozatával azonos eredményt ad.

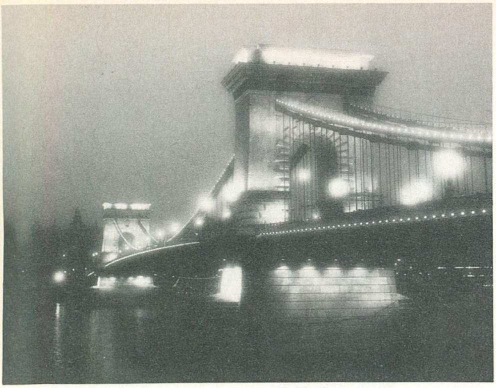
A lágyító előtétnél már említettem a fehér tüll erősen fátyolosító tulajdonságát. Használata meglehetősen korlátozott – valójában a variónak csak a normál–telés tartományában és a blende teljes nyílása közelében használható annak veszélye nélkül, hogy nem látszik meg a tüll a képen. Ezúttal nem kell kitakarni a tüllre világító reflexfényeket, sőt, ha oldalról megvilágítjuk, erősebben ködösít. *Valamennyi* típusra jellemző, hogy kényesek a képalkotásban részt nem vevő oldalfényekre, hatásukra a tervezettnél jobban ködösítenek. A hibából erényt is csinálhatunk: egyetlen alacsony fokozatú előtétből tetszés szerinti erősségű ködeffektet állíthatunk elő, ha megfelelő fénymennyiséggel oldalról megvilágítjuk.

A ködelőtéttel fedett égboltnál köd illúzióját tudjuk kelteni. Csarnokban, nagyobb teremben füstös atmoszférát teremthetünk. Azonban csak akkor lesz hiteles a trükk, ha nincs a képben közeli előtér! Ugyanis igazi ködnél a távolabbi motívum jóval fátyolosabb hatású, mint a közeli. Mi pedig az előtéttel csak *egy síkban* tudunk „ködösíteni". Azaz, bizonyos beállításnál – rálátásos, madárperspektíva-felvételnél mégis adhatunk a ködnek mélységbeli kiterjedést. Erre a célra „átmeneti"-ködeffekt előtétre lenne szükségünk, de ilyet jelenleg nem gyártanak. A már említett „hajlakkos" előtétnek el tudjuk készíteni olyan változatát, melynél az üveglapnak csak a felét fújjuk le. Éles átmeneti előtétet úgy kapunk, hogy a fújás alatt lefedjük egy papírossal az üveglap felét (vagy tetszés szerinti területét). Lágyabb lesz az átmenet, ha a papírlapot távolabbra tartjuk az üvegtől a hajlakk fújásakor. Mindazoknál a rálátásos totáloknál (táj- vagy városképeknél), melyeknél a távoli épületeket, hegyeket vagy egyéb motívumot sűrű ködbe akarjuk burkolni, eredményesen alkalmazhatjuk az átmeneti ködelőtétet. Talajmenti ködöt is képezhetünk, ha az előtét lakkozott területét helyezzük alulra.

Az alábbi ajánlások arra vonatkoznak, mikor milyen fokozatú ködeffekt előtétet használjunk:

erősebb fokozatú lehet	**gyengébb fokozat ajánlott**
– kontrasztos témához	– kis kontrasztú témához
– nagy felületekből álló helyszínhez	– részletdús helyszínhez
– telt színekhez	– pasztellszínekhez
	– közeli archoz*

*** Szuperközeli archoz egyáltalán nem ajánlott a ködeffekt. Kellemetlenül hat a szemfehérjének arcszínnel való keveredése, elszíneződése. Nyitott ajkak esetén pedig a fehér fogak színeződnek el vöröses árnyalatúra.**

5. ábra

KONTRASZTCSÖKKENTŐ ELŐTÉT (LOW CONTRAST-FILTER)

Az LC-nek rövidített előtét fénytanilag ugyanúgy működik, mint a ködeffekt előtét, de kisebb hatással. A felvételi téma kontrasztját csökkenti, a sötét tónusokat kissé kivilágosítja, a telt színeket letompítja, a képet gyengén fátyolossá teszi. Több fokozatban gyártják.

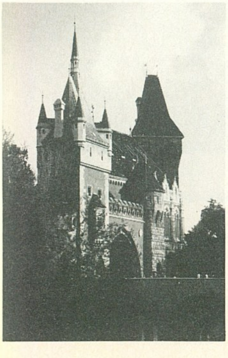
Az előtét érzékeny a rávilágító oldalfényekre, reflexekre. Ez a probléma azonos a ködeffektnél tárgyaltakkal.

A szabadban olykor előforduló, bántóan kemény világítást az LC-előtét levegőtávlat képzésével enyhíti. Ennek illusztrálására két felvételt készítettem a budapesti Vajdahunyadvárról. A *6. ábra szűrő nélkül*, a *7. ábra* a legerősebb fokozatú *LC-szűrővel* készült.

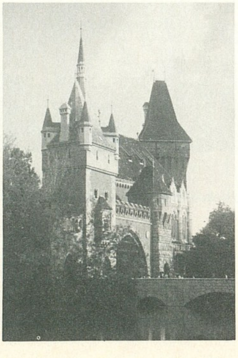
LC-vel és szépiaszűrővel régies hatású, barnított fotóra emlékeztető felvételt készíthetünk – de ehhez egy kis magyarázat is tartozik. Ha a szépiaszűrőt önmagában használnánk, a kép fekete területe változatlan maradna, csak a világosabb tónusok színesednének el. Szerencsés a párosítás az LC-vel, mert az kivilágosítja a sötét tónusokat, és a szépiaszűrő így ezt is megszínezi, ezért a teljes szín- és tónusskála barnás árnyalatú lesz.

Akik járatosak fotóskörökben, házilag előállítható LC-előtéthez jutnak. Az erősen túlexponált, üvegesen átlátszó, részleteket nem tartalmazó, előhívott diafilm azonos eredményt ad, mint egy alacsony fokozatú LC. Az exponálatlan, kifixált fekete-fehér film viszont nagyobb fokozatú LC-előtétnek felel meg.

Egészen hétköznapi módszerrel is élhetünk. Poros (!) jó minőségű üveglapon keresztül készítve a felvételt, kiválóan csökkenthető a kontraszt. Aki nem idegenkedik az ilyen ideiglenes megoldástól, előnynek fogja tapasztalni (az ára mellett), hogy az üveg tetszőleges területén letörölhető a por és mögötte változatlan kontrasztosságú marad a téma részlete.

6. ábra

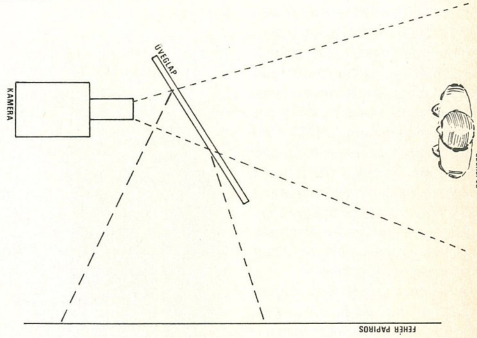

7. ábra

KONTRASZTCSÖKKENTŐ ELJÁRÁS BETÜKRÖZÉSSEL

Objektívre helyezett LC-előtéten kívül más lehetőségünk is van a felvételi tárgy kontrasztjának csökkentésére. A módszer a következő: kameránkat rögzítsük állványra. A keresőben komponáljuk meg a felveendő témát. Lehetőleg ne alkalmazzunk bonyolult kameramozgást, legfeljebb variózást. A 8. ábra szerinti elrendezéssel tartsunk az objektív elé, kb. 45°-os szögben, egy kb. 9 × 12 cm méretű hibátlan üveglapot. Közvetlenül a kamera mellett úgy helyezzünk el egy fehér papírost (legjobb ezt is állványra rögzíteni), hogy a keresőben a teljes képmezőt kitöltse az üveglapból visszatükröződő világos felület. A papíros egyenletes megvilágításának *erősségétől* függ a kontrasztcsökkentés foka. Célszerű a papírt közel helyezni az üveghez, hogy ne legyen éles. A színhelyes felvétel érdekében ügyeljünk arra, hogy a fehér lapot megvilágító fényforrás színhőmérséklete azonos legyen a témát megvilágítóéval.

8. ábra

Cél lehet, hogy szokatlan, irreális színhatást állítsunk elő. Ezt a fehér lap színes fényű vagy színes papíros fehér karakterű megvilágításával érjük el. Csekély méretű világítással csak az árnyékok színeződnek el, erőteljes színezéssel az egész képfelület. A cselekmény folyamatának megfelelően, felvétel közben felerősíthetjük, gyengíthetjük vagy megváltoztathatjuk a színes tükröződést. A kamera fehérszint-beállítását természetesen az elszínezés előtt kell elvégezni.

Az is elérhető, hogy a kontrasztcsökkentés a képmezőnek csak *egy bizonyos* területére korlátozódjon. Ezt úgy érhetjük el, hogy a bevilágításra szolgáló fehér lapot nem egyenletesen világítjuk meg, hanem a kívánt területét sötétben tartjuk, leárnyékoljuk. Így a felvételi helyszín ezzel egybeeső részének kontrasztja, foltszerűen ugyan, de változatlan marad. Ha határozott körvonal mentén akarjuk megtartani az eredeti kontrasztot, akkor a fehér papírosra ragasszunk rá megfelelő alakzatban kivágott fekete papírt (vagy a fehér lapot ún. plakátfekete temperával fessük le, ahol szükséges).

Végezetül – tisztázandó céllal – nem árt hangsúlyozni: a felvételi motívum LC-vel vagy betükröző eljárással történő kontrasztcsökkentése nem azonos egy árnyékos terület derítőfénnyel kontrasztcsökkentett módszerével. Ez utóbbi ugyanis harmonikus árnyalatot ad az árnyékban – az LC vagy a betükrözés viszont fátyolos árnyékot eredményez.

TESZT

A mérések a Magyar Elektrotechnikai Ellenőrző Intézet laboratóriumában készültek. A tesztet összeállította és az értékeléseket készítette Géczy Géza.

Van új a nap alatt

Az elmúlt év késő őszén egy érdekes készülékkel jelent meg a nyugat-európai piacon az angliai *Amstrad* cég, mely sajátosságaival, árkategóriáival mind szélesebb vásárlói réteget kíván megcélozni. Tudva persze a *DD 8904* származását, az emeletes videó ötlete már közel sem annyira meglepő, hiszen az emeletes buszok világában kézenfekvő, hogy egy duplakazettás videómagnó csak két egymás fölé helyezett mechanikával képzelhető el.

A kettős konstrukció valójában nem újdonság. Jó öt éve annak, hogy a Sharp VC–5W20 típusjelzéssel megjelentetett egy kettős videómagnót, melyben a mechanikák egymás mellett voltak elhelyezve. Ez a típus azonban feltételezhetően másolásvédelmi okok miatt szigorúan csak Közel-Keleten került forgalomba. A Sharp annyira szigorúan vette az európai tilalmat, hogy a „bevándorolt" készülékekhez a legudvariasabb kapcsolási rajzot kérő levélre is csak egy rövid választ küldött: a típus Európában nem került forgalomba, így a kérést nem tudja teljesíteni.

Bár a szerzői jogvédelem komoly dolog, amit az Amstrad sem kíván megkerülni, de azóta olyan tecnikai megoldások születtek, melyek a tiltott másolást – elvileg – képesek megakadályozni. Ilyen a Macrovision eljárás, amelynek lényege, hogy a kioltott, tehát a néző által nem látható képvisszafutási idő alatt olyan jelet ültetnek fel a szalagra, mely „megbolondítja" a felvevő magnó elektronikáját, így megakadályozza az ily módon tiltott kazetták átvételét. Persze minden csoda három napig tart, rögtön megjelentek olyan készülékek, melyek kipusztítják ezeket a zavarjeleket (érdekes módon, minden cirkusz nélkül ezek hozzáférhetők voltak a piacon), de számos készülék is védekezik e jelek ellen. Az Amstrad tehát nem kerüli meg a Macrovision jelek szabta határt, és meg sem kísérel megbirkózni az ilyen kazettákkal, viszont igen jól alkalmazható más műsorforrásokból felvett jelek másolására, vagy baráti felvételek átvételére.

SZOLGÁLTATÁSOK

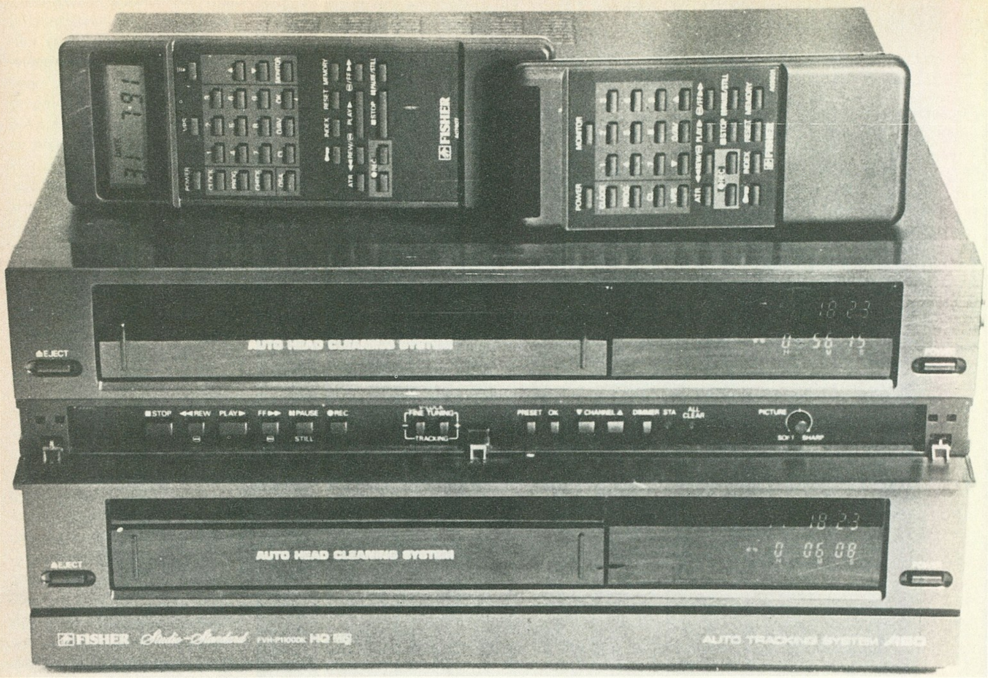
Típus	Amstrad DD 8904	Fisher FVH–P1100 Fisher FVH–PI200
Általános jellemzők		
Vételi színnormák	PAL–SECAM	PAL–SECAM
Vételi hangnormák	CCIR–OIRT	CCIR–OIRT
Forgófejek száma	2 × 2	2
Hálózati feszültség	220 V 50 Hz	220–230 V 50 Hz
Méretek (szél. × mag. × mélys/mm)	360 × 190 × 325	360 × 85 × 335
Tömeg (kg)	11	5,8
Játékidő (E240-es kazettával, perc)	2 × 8 óra	240
Gyorsképkeresés (előre-hátra)	3 × és 5 ×	8 × /8 ×
Szolgáltatások		
Lassítás		
Gyorsítás		
Állókép	×	×
Képről-képre léptetés	×	×
Képbevágás		
Utóhangosítás		
Képélesség-állítás		×
Programozhatóság		
Azonnali felvétel	×	×
Napi programok száma	8	6
Programozható napok száma	1 hónap	1 év
Naponta ismételhető program		×
Hetente ismételhető program	×	×
Programban csatornaválasztás	×	×
Óra kvarcvezérléssel	×	×
Biztosítás hálózatkimaradás esetére	1 óra	1 óra
Automatikák		
Memóriastop	×	×
Szalagállásstop		
Visszatekercselés	×	×
Ismétlés szalag elejéről	×	×
Indexkeresési rendszer		×
Eltelt idő kijelzése		×
Kazettaazonosítás		
Különlegességek		
Sztereo hang (állófejes)		
HIFI sztereo hang		
Hátralévő szalagidő kijelzése		
Tanulóprogram		
Gyorsbefűzés		×
Hozzáférés letiltás		
Távvezérelhető funkciók (magnó)		
+ csatornabehangolás		
+ programválasztás	×	×
+ LCD kijelzés	×	× ×
+ időprogram		× ×
Csatlakozók		
Antenna be/ki	75 ohm koax	75 ohm koax
Video be/ki	scart	RCA/RCA
Hang be/ki	scart	RCA/RCA
Mikrofon		
Kamerastop		× FVH–P 1200-nál

E kombi rekorderben egymás felett két Funai mechanikát helyeztek el, melyek képesek teljesen önálló életre és jól összehangolt munkára is. A két felvevő-lejátszó a legkülönbözőbb variációkat tudja. Mód van először az egyiken lejátszani, majd a lejátszást folytatni, de lehetséges az is, hogy miközben az egyik magnón lejátszunk, a másikon felvételt készítsünk. Egy időben persze két különböző felvételt is készíthetünk, például az egyik magnóra a tv-műsorról, a másikra pedig egy másik videóról vagy műholdvevőről. Meg lehet növelni a felvételi időt is úgy, hogy mikor az egyik szalag a végére ért, a másikon folytatódik a felvétel. És akinek ez is kevés, az mindezt félsebességgel is megteheti. Két darab 240 perces kazettára 16 óra műsor! Nos, valóban nem kevés, és az is igaz, hogy az elektronikák és mechanikák szellemes kombinációjával sok minden elérhető, de az előbbi kikiáltó stílus után szálljunk vissza a földre, és vegyük azért tudomásul, hogy a félsebességnek minőségi ára van.

A DD 8904-es műszaki adataiban szerényen és tisztességesen 230-as sorbontást ígér, valójában jó 240-es értéket tapasztaltunk, ami egy standard osztálybeli videónál megfelelő érték, bár tudjuk, hogy a mono rekorderek között ennél határozottabb rajzolatú magnók szép számmal vannak. Nos, ez félsebességnél 220 körüli vízszintes irányú bontást eredményez, ami szerényebb igények kielégítésére elég. Egyébként az első másolat is kb. ilyen minőségű lesz. A félsebességet tehát változatlanul csak azoknak ajánljuk, akik a mennyiségért hajlandók kompromisszumot kötni, és további céljaik nincsenek a felvétellel.

Az Amstrad DD 8904-es, mely a DOUBLE DECKER nevet viseli, mondhatni hogy egy igen praktikus formatervezésű és felépítésű készülék. Kezelőgombjainak elhelyezése világos, logikus, általánosságban jó a készülék kezelhetősége.

A magnófunkciók közvetlenül a kazettafészek alatt vannak, míg a programozással kapcsolatos kezelőszervek a készülék alján egy lehajtható ajtó mögött. A felvételi választó vagy pontosabban bemeneti választó gomb (tuner, külső forrás, vagy másik magnó), a szalagsebesség-választóval, nullázóval, gyorsfelvételi (OTR)

nyomógombbal a mechanikák mellett egy kihajtható ajtó mögött kapott helyet, szintén világos elrendezésben. Az egyes funkciókat, a beállításokat a kijelzőkön jól lehet ellenőrizni. Általánosságban, ahogyan a szolgáltatások átgondoltak, úgy a működtetésben is a világosság volt a tervezők célja.

Persze ez a standard minőségi osztályba tartozó készülék az említetteken kívül további specialitásokat, különlegességeket nem nyújt. Egy tunerje van, ennek jele viszont bármelyik magnó bemenetére rákapcsolható. Az elektronika hét különböző előreprogramozott felvételi időpontot tud megjegyezni, és mód van naponta vagy hetente azonos időben történő felvételekre is egy hónapon belül. (Ennyi felvehető műsoridőnél már kiterjesztettebb programozást is el tudnánk képzelni.) Gyorsfelvétel esetén a kikapcsolási idő 30 perces lépésekben írható be. Az óra természetesen kvarcvezérléses, és ellentétben a kezelési útmutatóval, a beírt idő még egy óra elteltével is a memóriában marad. A készülék hangolása, állomáskiválasztása feszültségszintézeres, és 32 tv-csatorna programozható be, és beállíthatók a kábelcsatornák is. Visszatérve a magnórészhez, a gyorsképkeresés 3-szoros és 5-szörös lehet, képléptetés a pause segítségével történik, azonban mind az állókép, mind az egyes képléptetés bizony igen csak zavarcsíkos. A letelt szalagfutást számlálóval jelzi ki, amit természetesen nullázni lehet, s egyben ez a pozíció a memóriahelyzet is. Lassítás, gyorsítás, képélesség-állítás nincs, van viszont kézi sávhelyzet (tracking) szabályozás.

Végül érdemes még egy pillantást vetni a hátlapra, ahol az antennafogadáson és a nagyfrekvenciás kimeneten kívül két scart csatlakozó is található a kép- és hangjelek fogadására és kiadására.

Hang szempontjából a mért értékek – figyelembevéve, hogy állófejes mono magnóról van szó – nem voltak rosszak. SP üzemben, vagyis normál sebességnél az átvitel 100 Hz–11,5 kHz-ig tart és a nyávogás is ±0,15% körüli. A jel/zaj viszonytól várhattunk volna kicsit többet. Félsebességnél az alsó frekvenciatartomány szűkül be, a felső is természetesen esik, de nem egy készüléknél határozottabb a romlás. Nem nő fel viszont túlzottan a nyávogás, bár a 0,2 százalék már hallható érték, de ez elfogadható. Kíváncsiak voltunk a készülék frekvenciaátvitelére, ha SP üzemmódban az 1-es magnóval veszünk fel, majd ezt a 2-esbe áthelyezve onnan másolunk át ismét az 1-es magnóra, mintegy saját felvételt, saját másolást produkálva. A tapasztalt érték közel a várt volt, frekvenciaátvitel 130–10 kHz határok közé szűkült. Összességében az Amstrad DD 8904 képminőségében átlagosat nyújt, felvételi-lejátszási sajátosságai azonban érdekességet jelentenek a hazai kínálatban. A szerényebb sorbontás visszahat a másolatok minőségére kép szempontjából is. Itt is csináltunk egy saját felvételt generátorral, melyet átmásoltunk a másik egységre. A finomabb képrészletek a másolaton kevésbé jöttek elő, veszítettek a kontrasztosságukból, csökkent a telítettség, és a határozott színváltozásoknak felfutó oldalon szegélye lett. Persze mindez nem új azoknak, akik rendszeresen másolnak és gyűjtenek filmeket. Az igazság az, hogy fogyasztható még a másolat, ha jó az eredeti felvétel, és elsősorban az akció, a mozgalmas esemény, a sztori az érdekes. Művészfilmeknél, operafilmeknél ezt a megoldást nem tartjuk igazán járható útnak.

●

A másik választott a *Fisher FVH–P 1100* és *FVH–P 1200*-as készülék családja. Ha csak a videókat nézzük, azok sem formájukban, sem kezelőszerveikben nem térnek el egymástól, első ránézésre ezek is ikrek, ha nem is születtek összenőve, mint a DD 8904 tette. A különbség a távvezérlőben van, az 1100-asnál csak csatornaléptetésre és a magnófunkciók kezelésére van lehető-

MŰSZAKI JELLEMZŐK

Típus		Amstrad DD 8904		Fisher FVH–P1100 DK*	
		Specifikált	Mért	Specifikált	Mért
Vételi csatornák (frekvenciák (MHz)		VHF: 1–12 kábel: 31–520 UHF: 21–69	44– 302 440–869	VHF: 1–12 kábel: 51–520 UHF: 21–69	47,75– –305 454–868
RF kimeneti csatornák		32–40	32–40	30–39	30–40
RF kimeneti szint (mV)		–	2,1	–	1,8
Video kimeneti szint (V csúcs-csúcs)		1	1,07	1,0 ± 0,2	1,05
Video jel/zaj viszony (dB)	SP	44	43	43	44
	LP	–	41		
Sorbontás (sor)	SP	230	240	240	260
	LP	–	220	–	–
Hang jel/zaj viszony (dB)	SP	40	46	–	47,5
	LP	–	45	–	–
Hangfrekvenciás átvitel (Hz–kHz)	SP	–	100–11,5	–	70–13
	LP	–	180–8,2	–	–
Nyávogás hangban (± %)	SP	–	0,15	–	0,12
	LP	–	0,25	–	–

* Műszaki paraméterek tekintetében az FVH–P 1200 DK közel azonos jellemzőket mutatott.

ség, míg az 1200-as ennél többet tud. A nagyobb számú modellnél egy LCD-s távvezérlőt alkalmaztak, melyen be lehet írni a különböző programokat, időpontokat és gombnyomásra már meg is tanulta a videómagnó. Az érdekesség csupán az, hogy az FVH–P 1100-nál ugyanúgy megjelenít mindent a kijelzőn, mint az okosabb testvérnél, vagyis ugyanúgy képes a jelek feldolgozására, csak ezt a kevésbé kényelmes vásárlóknak szánták, akik nem restek a programokat a videón bepötyögni. S ha már a programokról esett szó; a Fisher egy évre nyújt későbbi időben felvenni szánt műsorok részére 6 lehetőséget, de módot ad naponta azonos időben történő felvételekre is. A gyorsfelvételnél a kikapcsolási időt e készülékek is 30 perces lépésekben rögzítik, és hálózatkimaradás esetén 60 percig nem esik amnéziába a memória.

Ami itt új, és mégsem teljesen az, arra egy korábbi Tesztünk kapcsán utalunk.

Még a májusi számunkban, ahol többek között az ITT–Nokia VR–3701–H típusáról írtunk, s ennek során egy új képjavító áramkör, az ASO lelkivilágával foglalkoztunk, úgy fejeztük be Tesztünket, nem kizárt, hogy ezzel az eljárással más ITT–Nokia modellnél is találkozunk, de lehet, hogy más típusok áramköri részévé is válik. Nos, ezeknek a Fisher modelleknek az előlapján ott díszeleg az ASO felirat, ami már azért sem meglepő, mert mindkét cég mögött ugyanaz a Sanyo gyártási technológia áll. Maga a szabadalom az ITT-é, de már az új Sanyo modellek előlapján is megtalálható ez a három betű. Csak nagyon röviden az eljárás lényege az, hogy egy olyan frekvenciafüggő korrekciót alkalmaznak még demodulálás előtt, mely a magasabb feszültségű alacsonyabb frekvenciákat és a gyengébb jelszintű magasabb tartományokat fázishelyes helyzetbe hozza, így javulnak a rajzolatok anélkül, hogy frekvenciakiemelést kellene csinálni, ami a zajokat is felnöveli. Természetesen megnéztük a Fishernél is az áramkör hatásosságát és az éleknél, kontúroknál a működés határozott volt, a 260 sort kontrasztosan, biztosan láttuk.

Mindkét készülék kazettafészkének ajtaján ott olvasható az „Auto head cleanning system" felirat, vagyis az automatikus fejtörlés. Nos, úgy tűnik, hogy először a Hitachinál látott megoldás más videómagnó-gyártóknál is terjed. Ezekbe a modellekbe is beépítettek egy kis műanyag kart, melyen egy szivacsos görgő van, amelyik minden új kazetta betételnél 1-2 másodpercre odadörgölődik a fejhez. Legyünk őszintének, csodát nem várunk tőle, de úgy véljük, a gyártó sem, mert ha tényleg baj van, akkor azért a kezelési útmutatóban tisztítókazetta használatát, vagy végsőfokon a szervizt is megemlíti. De miért lenne baj? Jó minőségű kazettáknál, gondos tárolásnál ennek valóban kicsi az esélye.

A Fisher pontos típusjele FVH–P 1100 DK, ami arra utal, hogy ezt a készüléket olyan piacra is szánták, ahol OIRT hangnorma van. Természetesen szín és hang szempontjából kétnormás a készülék és tartalmazza a kábelcsatornákat. Hangolása folyamatos, feszültségszintézeres, 39 tv-adó programozható be előre. Maga a hangolás folyamata e típusnál is egyszerű, világos.

Visszatérve a magnórészhez, a mechanika gyorsbefűzéses, átcsévélés alatt is lazán körbevezeti a szalagot, és a kijelzőn folyamatosan mutatja az eltelt játékidőt órában, percben és másodpercben. Mód van index-jelek felvételére és kikeresésére is. Az indexjel felvétele minden új, nem pillanatállјból történő felvételkezdetkor megtörténik. Kikeresni, visszajátszani – persze gyakorlott videósoknak ez nem új – vagy úgy lehet, hogy átcsévéléskor index parancsra minden új kezdetnél 5 másodpercet „bemutat" a videó, vagy a számgombok használatával ki lehet választani az előzetesen megjegyzett kezdetet.

Még két kezelési érdekességet kell megjegyeznünk: az egyik a monitor funkció, amikor egy videóról lejátszott film közben egy gomb nyomvatartásával belenézünk a programválasztón beállított tv-műsorba, a másik a végtelen lejátszás, amikor a teljes szalagot vagy annak egy részét ismételgetjük. A kezelőgombok között található élességállítás-szabályzó és digitális tracking (sávontartás) nyomógomb is. A kezelőszervek egyébként a készülék alsó részében egy lehajtható ajtó mögött vannak elrejtve, hozzáférhetőek, de tény, hogy távvezérlőn keresztül kényelmesebb a működtetés.

A képminőségről, sorbontásról röviden szóltunk, a sorbontás értékét és a jel/zaj viszonyt is jónak találtuk.

A tv-műsort jó minőségben rögzítette ez a Fisher is. Átmásoláskor inkább az említett képjavító áramkör miatt a lejátszó oldalról javasoljuk alkalmazni. Az állókép és képléptetés során a zavarcsíkokat nem sikerült teljesen kipusztítani, a függőleges remegést viszont korrigálni tudtuk.

Hangfrekvenciás szempontból kimondottan tisztességesen viselkedtek ezek a modellek. Átvitelük széles volt (70 Hz–13 kHz) és az állófejes magnók között a 0,12 százalékos nyávogásérték kimondottan szolídnak mondható és jó mechanikára utal.

Végül egy gondolat a csatlakoztatásokról: a videó- és hang- kibe-menetek RCA aljzatokkal vannak megoldva, ami egy könnyen kezelhető csatlakoztatási mód, de kevesebb szolgáltatást nyújt, mint a Scart. Persze, ez gyártói döntés kérdése.

KISLEXIKON

Egy újszülöttnek minden vicc új avagy: nincsenek megunt terminológiák, csak ezek használatában kevésbé járatos videósok

akusztikus átvitel: A készülék hangszóróin át lesugárzott hangfrekvenciás tartomány, melyet hang szempontjából visszaverődés-mentes térben vizsgálunk. Jellemző értéket ad arra, hogy mely hangtartományokat képes a készülék továbbítani.

állófej: A VHS rendszerű videómagnókban a forgófejtől független hangfejet nevezzük így, mivel a szalag útja során a forgófej után hagyományos módon, fix rögzítéssel simul a szalaghoz és mágnesezi át annak hangsávját.

állófejes sáv: A VHS szalag felső csíkján, az állófej által felírt hangsáv elnevezése.

állókép: A képrögzítésnél használt fogalom. A videószalag megállításával a fejek mindig ugyanazt a sávot tapogatják le. Digitális jelfeldolgozás esetén állóképet a képtárolóból is kaphatunk, ilyenkor a szalag folyamatosan továbbhaladhat és meg is állítható.

AM: Az amplitudómoduláció rövidítése.

amplitudó-kvadratúramoduláció: Egy speciális amplitudómodulációs eljárás, ahol a színsegédvivőt két 90°-ban eltolt színkülönbségi jellel modulálják. A modulált jelnek így az amplitudója és fázisa is változni fog a moduláció hatására. (PAL-rendszerben használatos.)

amplitudómoduláció: A színuszos vivőhullám modulálásának egyik módja: a vivőhullám frekvenciája állandó (ezt nevezhetjük nagyfrekvenciás modulálandó jelnek), amplitudója a kisebb frekvenciájú hasznos információt tartalmazó moduláló jel szerint változik.

audio: hang

audio dub: Utóhangosítást jelent, amikor a már felvett hangot töröljük és új hangot veszünk fel.

AV-csatlakozás: Audio-Video csatlakozás, vagyis hang-kép csatlakozás. A hang- és képjel alapsávban jelenik meg a kimeneten, vagy úgyszintén a bemenetek alapsávi jelfogadására képesek. Ez azt jelenti tehát, hogy a jelek nincsenek átalakítva, hanem közvetlen analóg feldolgozás történik, így a hang- és képminőség is jobb minőségű. A videójelek tartalmazzák a szinkronjeleket is.

BNC: Elsősorban műszertechnikában alkalmazott hengeres alakú csatlakozó, mely kiképzésével, bajonettzáras rögzítésével igen pontos és jó csatlakozást ad. A pontosság alatt az impedancia illeszkedését értjük. A videótechnikában a professzionális készülékek videócsatlakozóiként alkalmazták, a házi használatú videómagnóknál több típuson is megtalálható volt (pl. JVC, Panasonic).

CCIR: (Comité Consultatif International des Radiocommunication) Nemzetközi Rádióhírközlési Konzultatív Bizottság. Alapító tagjai a nyugat-európai rádió- és tv-társaságok. E rendszerben elfogadott frekvenciakiosztás szerint sugároznak pl. az NSZK-ban, Ausztriában, Jugoszláviában. A készülékek 5,5 MHz-es hangkülönbségi frekvenciájára több esetben e betűkkel utalunk.

channel: (Lásd: Csatorna)

CH Select: Csatornaválasztás (Channel Selector)

Clock: Óra

clock set: Óraállítás

control track: A szinkronizálójelek sávja a videószalagon.

csatorna: Egy-egy tv-műsor (tv-állomás által kisugárzott adás) vételére szükséges frekvenciatartomány értékét a képvivő frekvenciával jellemezzük.

csillapítás: Elektronikus jelek szintjének változása, csökkenése egy rendszeren történő áthaladás során. A frekvencia növekedésével passzív rendszereken, pl. kábelhálózatokon történő jeltovábbításnál a csillapítás nő. A jelváltozás mértékét dB (decibel)-ben fejezzük ki.

decibel: rövidítése, jelölése: **dB.** A híradástechnikában általánosan használt mérőszám, mely két mennyiség hányadosának tízes alapú logaritmusa. Kifejezhető vele két feszültség, teljesítmény stb. aránya.

dekoder: A sugárzás során valamilyen formában kódolt (átalakított) jeleket visszaalakító áramkör.

demoduláció: Az átvitt információt (pl. tv-képet vagy kísérőhangot) tartalmazó kisfrekvenciás jel leválasztása vagy visszanyerése a rádiófrekvenciás hordozóhullámról.

display: Képet vagy feliratokat megjelenítő képernyőkijelző, melyet általában ellenőrző céllal használunk.

eject: Kazettakivetés. A kazettafészekből a kazetta kivezetésére használt funkció.

érzékenység: Több területen használt fogalom. Tv-technikában azt a legkisebb jelszintet értjük alatta, mely mellett már elfogadható jel/zaj viszonyú képet látunk (20 dB jel/zaj viszony a minimális szint).

fejdob: A videómagnóban alkalmazott alkatrész, mely magában foglalja a videófejeket, FM hangrögzítés esetén a hangfejeket, és egyes típusoknál az ún. repülő törlőfejet is. A fejdobba beszerelt, azzal együtt forgó fejek, így nagyobb szalagfej relatív sebességet tudnak biztosítani.

felbontás: Képernyőn visszaadott képen látható részletmegkülönböztető képességgel kapcsolatos fogalom. Használhatjuk tv-készülékek képvisszaadásának jellemzésére, sugárzott műsorok minőségi jellemzőinek értékelésére és képrögzítő berendezésnél a rögzítési minőség meghatározására. A felbontás szoros kapcsolatban van a videóátviteli jellemzőkkel, minél nagyobb a készülék videósávszélessége, annál jobb a felbontási érték.

ferde sávos rögzítés: A videó-, illetve tv-képnek az a rögzítési eljárása, amikor a forgófej az információkat, illetve a félképeket a magnószalagra vékony, egymás mellett elhelyezett ferde sávokban írja fel.

FM: A frekvenciamodulációs eljárás rövidítése. A magasabb frekvenciájú színuszos vivőhullámot a kisebb frekvenciájú moduláló frekvencia ütemében változtatjuk. Előnye, hogy a jel amplitudója nem változik, így kevésbé zavarják a jelszintváltozások, és jobb jel/zaj viszony érhető el.

frekvenciaátvitel: A készüléknek az a jellemzője, mely azt adja meg, hogy az adott hang-, videó- vagy tv-készülék milyen kép- és hangfrekvencia-tartományokat képes átvinni.

Go-To funkció: Adott, beprogramozott helyre történő futtatás és lejátszás.

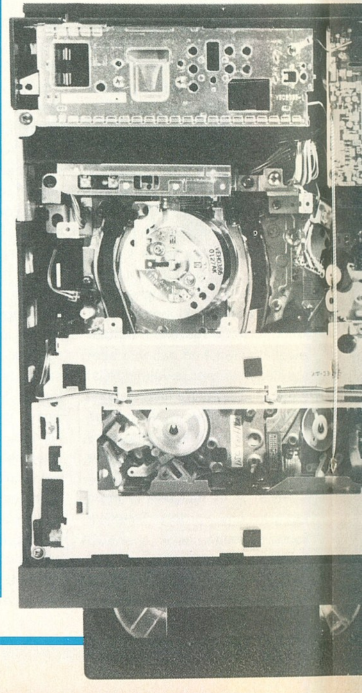
hangvivő frekvencia: Pontosabban hangkülönbségi frekvencia. OIRT rendszerben 6,5 MHz, CCIR rendszerben 5,5 MHz. A tv-jel nagyfrekvenciás átvitele során a modulált képvivő és hangvivő különbségének értéke.

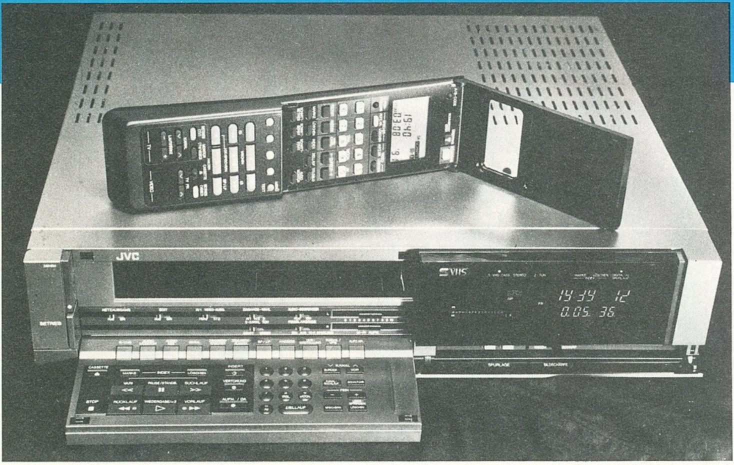
helikális forgófej: A videómagnókban a kép- (videó-) frekvenciák széles frekvenciatartománya megköveteli a szalagfej relatív sebességének növelését. Mivel a szalag sebességét sem technikailag, sem gazdaságossági szempontból nem célszerű nagyra választani, ezért egy forgó fejdobba volt célszerű a fejeket behelyezni, mely az európai rendszerekben 25 ford./mp forog. Mivel a fejdob enyhén meg van döntve, ezért a fejek mozgása az elhaladó szalag síkjához képest helikális (spirális) pályájú. A két mozgás eredményeképpen jön létre a ferde sávos rögzítés.

HF jel: (High Frequeney) Nagyfrekvenciás jel. E tartományba (40 MHz–860 MHz) sugároznak a tv-adók, és e tartományba van a videókészülékek antennakimenete is.

HF modulátor: A videókészülékek nagyfrekvenciás fokozata, mely az alapsávban lévő jeleket modulált nagyfrekvenciás jellé alakítja, és lehetővé teszi, hogy videóbemenettel nem rendelkező tv-készülékek antennabemenetéhez csatlakoztassuk a képmagnót.

indexjelek: Az új felvételek során a felvételkezdetkor a szalagra felvitt azonosító jelek, melyek

visszajátszáskor a kívánt képrészlet gyors visszakeresését teszik lehetővé az e szolgáltatást tudó videómagnókon.

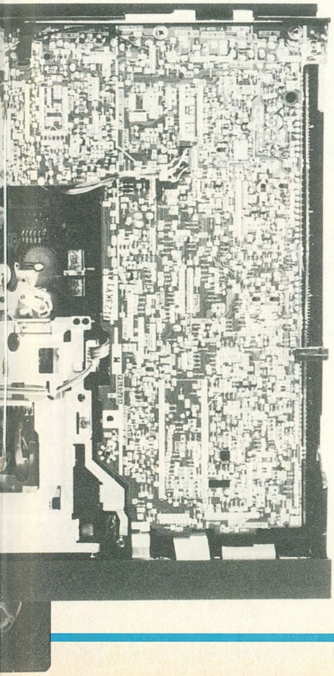
indexkeresés: A nézni kívánt filmkezdet indexjelek alapján történő kiválasztása.

IN: bemenet, bemeneti csatlakoztatás jelölése.

jel/zaj viszony: A hasznos jel és a zavarójel közötti arány. Általában dB-ben fejezzük ki. Videókészülékeknél 40 dB az alsó határérték, ahol még elfogadható képről beszélünk.

kóder: Elektronikus jelek átalakítását végző áramkör vagy készülék.

különleges csatornák: A VHF sáv és az UHF sáv között elhelyezett tv-csatornák, melyek azt a célt szolgálják, hogy a kábeltelevíziós rendszerekben ezeken az új csatornafrekvenciákon is lehessen műsorokat továbbítani.

LCD: (Liquid Crystal Display) Folyadékkristályos kijelző. Integrált félvezetős technológiával előállított, lapos képvisszaadó eszköz. Felhasználási területe egyre szélesebb, mint videómagnókban a beállított értékek vagy funkciók jelzésére.

OIRT: (Organisation International des kadiocommunications et Television) Nemzetközi Rádió- és TV-szervezet, melyet a szocialista országok hoztak létre, s melynek tagja lehet bármelyik állam. Hazánkban az OIRT előírásai érvényesek. (Tesztjeinkben a 6,5 MHz-es hangvivő esetében is e betűkkel utalunk az alkalmazott normára.)

OTR: Azonnali programozható kikapcsolási idejű felvételnek a jelölése. A kikapcsolási idő 30 perces lépésekben, esetenként perces pontossággal állítható be.

OUT, output: Kimenet.

Összetett videójel: A képtartalmat közvetítő televíziós képjelek, szinkronjelek és kioltójelek összessége.

PAL: Phase Alternation Line. Nyugat-Európában (és számos más országban is) elterjedt színes-tv-rendszer.

play: A videómagnón a lejátszás funkció jelölése.

play-back: Visszajátszás.

player: Csak lejátszó készülék elnevezése, mellyel felvételt nem lehet készíteni.

power: Táplálás, tápfeszültség (nem azonos a hálózati feszültséggel). Ún. üzemi feszültség.

preset: Előválasztás.

REC, record: Felvételgomb jelölése.

remote: Távvezérlő.

REW, rewind: Visszafelé tekercselés.

RF jel: (Radio Frequency) Rádiófrekvenciás jel.

RF kábel: Koaxiális kábel. Az anyagban előfordul mint videókészülékek tartozéka, mellyel a videómagnó RF kimenetét a tv-készülék antennabemenetével lehet összekötni.

sávszélesség: Az átvitt vagy rögzített és visszaadott frekvenciatartomány jellemzésére használjuk.

SCART csatlakozó: Speciális videózásban használt 21 pólusú csatlakozó, melynek előnye, hogy érintkezőin egy időben lehetőség van a világosság, a szín és hangjelek továbbítására, de lehetőséget teremt a kapcsolójelek és alapszínjelek átvitelére is.

search: Kereső, keresés.

SECAM: (Sequential Couleurs a Memory) Franciaországban kifejlesztett és nálunk is szabványosított színes-tv-rendszer.

standby: Készenléti állapot. Az üzemi feszültségről lekapcsolt, de hálózat alatt lévő készülék jelölése, mely a távvezérlővel kapcsolható be. Felvételnél, lejátszásnál a pillanat-állj üzemben lévő magnófunkciók jelölésére is használhatjuk.

tracking: Sávhelyzet-szabályozás. A szalag alsó sávjára (VHS rendszerben) felírt jelek segítségével történő, a fejek pályájához képesti sávhelyzet-módosítás. Gyakorlatilag e módon lehet biztosítani, hogy a helikális pályán mozgó fejek és a szalagra felírt sávok mindig egymáshoz képest optimálisan helyezkedjenek el.

track jelek: VHS rendszerben a szalag alsó csíkjára felírt jelek. (Lásd tracking.)

tuner: A tv-készülék vagy videómagnó előválasztó vagy más néven hangolóegysége.

UHF: Tv-sáv, amely a 470–860 MHz-es sávban lévő adókat tartalmazza.

VCR: (Video Cossette Recorder) A kazettás videómagnók angol elnevezésének kezdőbetűiből alkotott rövidítés.

VHF: (Very High Frequency) A hazai szabványok szerinti 1–12 csatornákat, illetve az ennek megfelelő frekvenciatartományt jelöli.

VHS: (Video Home System) Jelölése az angol nevének kezdőbetűiből származik, és házi használatú videórendszert jelent.

videójel: Fekete-fehér vagy színes összetett jel, amely képjeleket, szinkronjeleket és kioltójeleket tartalmaz. S–VHS rendszerben a világosságjelek (luminanciajelek) és a színjelek (chrominanciajelek) különválasztva kerülnek feldolgozásra.

videójelek nagysága: A videójelek csúcstól csúcsig mért feszültsége 1 V. Ez az érték nemzetközileg szabványosított, ugyanúgy, mint a videócsatlakozók impedanciája, mely egységesen 75 ohm. A csúcstól csúcsig érték alatt azt értjük, hogy a jel nagysága a szinkroncsúcstól (feketénél is feketébb) szinttől a fehér csúcsértékig terjed.

viss: (Video Index Search System) Az indexkeresési rendszer jelölése. (Lásd indexjelek)

zaj: Minden olyan jel vagy jelkeverék, amely a felvétel vagy jelátvitel során keletkezik vagy jön létre, eltér a hasznos jeltől, és a figyelmet zavarja. Szűkebb értelemben csak olyan eltérés, amely véletlen ingadozás jellegű. Ilyen zajok lehetnek pl. a sugárzott átvitel során a villamos kisülésekből származó zajok, magának a készülék elektromos fokozatainak a zaja vagy a magnószalag zaja.

zajfeszültség: Valamely rendszernek egy pontján mért feszültség eltérése a hasznos jel feszültségétől.

A TENGER M

Újabb fejezetek a hazai videókalózkodás történetéből

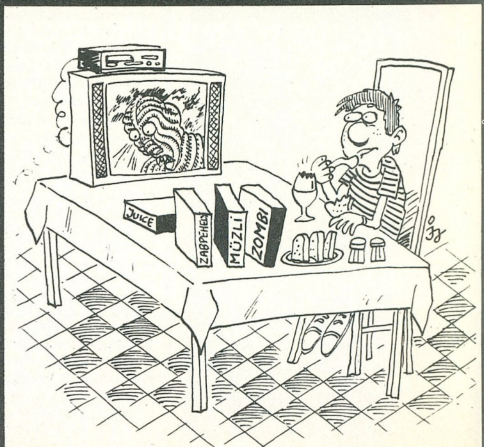
Helyzetkép a Kő alatt

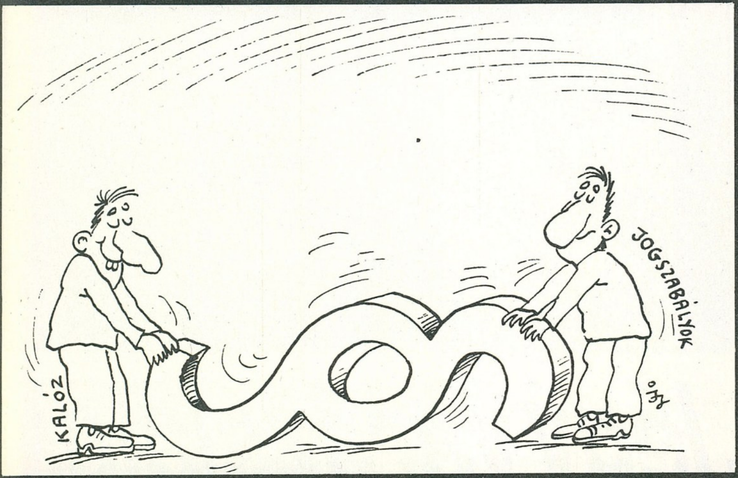
Zajlik az élet. A dráma sűrűsödik, a pénztárcák vékonyodnak, a világ azonban – a képmagnók orsóiról már nem is beszélve – tovább forog. Hovatovább eljutunk abba a rég áhított, kegyelemszerű állapotba, mikor minden sarkon kisebb-nagyobb videótékákba botlunk. S mivel ezek a műintézetek az esetek többségében vegyesboltok is, szellemünk és testünk táplálékáról egyszerre gondoskodhatunk, azzal a hányavetiséggel, mely a fogyasztóinak mondott társadalom egyedeit jellemzi: „Hat liter kólát, sok sósmogyorót és a Vörös Skorpiót legyen szíves...!"

A szlengből kölcsönzött kifejezéssel élve: ez a báró!

De vajon baró-e, hogy magunk sem tudjuk, min és mennyiért szórakozunk? Hisz látnivaló – magazinunk korábbi számaiban láthatták is olvasóink –, hogy a videótékák kínálatában békésen megférnek egymással a „fehér", a „szürke" és a „fekete" kazetták. Tapasztalhatjuk, hogy a készletek bővítése érdekében ki-ki alkut köt a sorssal, és noha nem szükségszerű, hogy maga is a kalózok zsoldjába álljon, hajlamossá válik arra, hogy jó esetben kétes forrásokból szerezze be a nézők érdeklődésére számot tartó filmeket... A mélység világának hideg logikája szerint e kishalak is bűnösnek minősülnek, noha – e feltételezés az utóbbi időben meggyőződéssé érett bennem – gyakorta még azt sem tudják, hogy tilosban járnak. Miért is kellene tudniok? Ha még nem vették volna észre: a kölcsönzők pultjai mögül az utóbbi másfél esztendőben rendre eltünedeztek a beavatottak számára jól ismert nehézfiúk, azok a kalózok, akik a hőskor legendás alkuit, üzleteit megkötötték. Elvonultak biztonságot nyújtó barlangjaikba, hogy szortírozzák, elvermeljék kincseiket. Ők voltak azok, akik megjelenésükkel is sugallták a „lényeget": kis disznószemükben mohóság és ravaszság csillogott, kapcsolataikat jól-rosszul leplezte csak hányaveti stílusuk. Az utóbbi időben arcélük érezhetően népszerűtlenné vált – túlságosan is emlékeztetnek arra az embertípusra, melyet némi maliciával „országépítőként" emlegetnek, s akiknek szőrös kezében, a rossz nyelvek szerint legalábbis, a nemzeti vagyon ötvenegynéhány százaléka összpontosul. Elérkezett a fazonváltás ideje. A videókölcsönzők gyanútlan, rendszerint angyalarcú hölgyek – fiatalok és idősebbek – gyámsága alá kerültek, e tündérek jámbor mosollyal adnak át a hozzájuk betérőknek tagsági igazolványt, kólát, mogyorót, „fekete" és „fehér" filmet egyaránt. Valószínűleg még azzal sincsenek tisztában, micsoda kockázatot vállalnak – ámbár ez ügyben eléggé megoszlanak a vélemények. Nem tartozik szorosan a tárgyhoz, de jellemző az országon belüli szerzői jogi vi-

UNKÁSAI 2.

bizony már kalózokról sem beszélhetünk) egyre inkább közülünk kerülnek ki: átlagpolgár, potenciális vállalkozó, mi több, adóalany valamenynyi. Az állammonopol-kalózkodás megvalósulásáig természetesen még hosszú és rögös út vezet, ám „jó" példákért elég valamely exbaráti országba átruccannunk. Nincs már messze az az ugyancsak kegyelemszerű állapot, amikor az észak- és délbalkáni feketevideósok nagy egyetértésben létrehozzák a maguk Pentagonáléját, melyből még az olyan szélsőséges elemeket sem fogják kigolyózni, amilyenek a portékájukat fagyott makrélák gyomrába dugdosó déli szomszédok, a késsel felfegyverzett, sajt- és rózsakedvelő hegyvidékiek vagy a Keleti Birodalom mind szabadabbá váló örökösei.

•

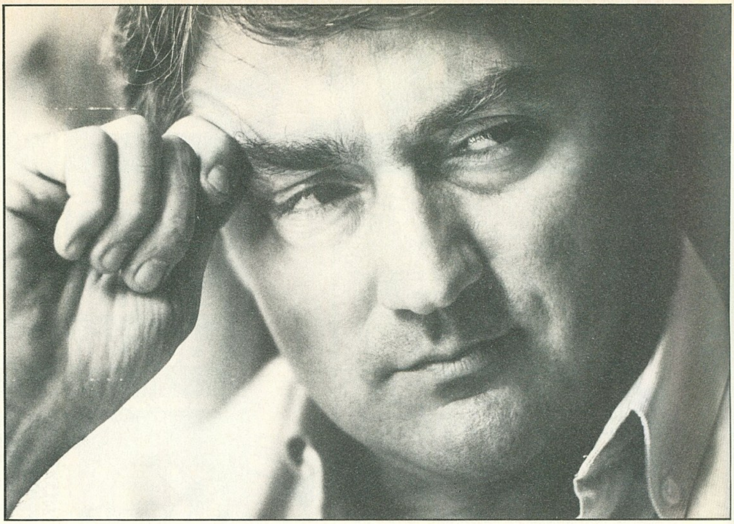
Alkalmanként – no nem a Vörös Skorpió bámulása közben – valami nagy-nagy szomorúság tör rám. Az okozza, hogy hovatovább nincs kit, nincs miért gyűlölnöm. Elhatalmasodik felettem az érzés, hogy a videókalózok csendes hátországa vagyok, az a bazaltos altalaj, melyre bizton alapozhat az élelmes vállalkozó. Úgy érzem magam, mint ama Piciny Polipok, amelyek saját korábbi nemzedékeik vázára támaszkodva igyekeznek létrehozni ama Gyönyörűt, s összerezzennek, valahányszor hajó ütközik nekik. Minket, korallokat csak a mélységlakók értenek meg igazán. Elvégre mindannyian a tenger munkásai vagyunk...

szonyok rendezetlenségére, hogy egyetlen írónak sem áll módjában védjeggyel ellátni s ily módon kizárólagossá tenni kínkeservesen létrehozott szellemi termékét. Helyzetén csak akkor javíthatna, ha a mondatokat papír helyett törölközőre, netán szappantartóra nyomtattatná (ez is egy út a halhatatlansághoz) – vagy ha videókölcsönzésre adná a fejét.

A békebeli frontoknak van egy óriási hátrányuk a háborús frontokkal szemben: hajlamosak arra, hogy elmosódjanak. Több helyütt említettem már, hogy napjaink feketevideósai (ha rigorózusan értelmezzük az eredeti kifejezést,

(Folytatjuk)

Gáspár András

Hollywoodnak szüksége van a festői látásmódra

Lajos, légy varázslatos!

Szeptember óta a magyar mozik is játsszák, s a nyugati tékák már hamarosan kölcsönzik a White Palace című amerikai filmet, amelyet Luis Mandoki rendezett és Koltai Lajos fényképezett. A világhírű operatőr, aki az amerikai filmes szakszervezet tagjaként immár a legköltségesebb szuperprodukciókban is dolgozhat, egyebek között a hollywoodi producer-rendszerről és a sztárokkal való munkáról mesél.

Éppen tíz évvel az Oscar-díjas Mephisto után, egy jóval szerényebb kiállítású kamaradrámát forgat Budapesten Szabó Istvánnal állandó társa, Koltai Lajos. Az Emma és Böbe pontosan annyira tipikus mai magyar történet, mint amennyire nem tipikus amerikai film a White Palace.

– Kifejezetten szeretem ezt a filmet – mondja Koltai Lajos, Susan Sarandon és James Spader különös „love story"-járól. – Ez egy szép, míves film, de ahogy Amerikában nem verték szét érte a pénztárakat, úgy itt sem fogják. Egy szép, emberi történet.

A White Palace Mexikóban született rendezője, Luis Mandoki Gábor Pál 1978-as Angi Veráját látván döntött úgy, neki az operatőrre van szüksége, aki kamerájával oly hitelesen és érzékenyen teremtette meg a Rákosi-éra atmoszféráját. Fölvette a kapcsolatot Koltai Lajossal. Együtt készítették el a Gaby – A True Story (Gaby – Egy igaz történet) című filmet egy mexikói fiatalasszonyról, aki szülés közben agybénulást kap. A rendezőt Oscar-díjra jelölték – nem kapta ugyan meg, de nevet szerzett magának. Harmadik közös munkájuk egy hollywoodi szuperprodukció, a Mobsters (Gengszterek)... lett volna, ha a rendező még a forgatás kezdete előtt ki nem száll. Koltai „egyedül" maradt.

– Bizonyos kívánságait nem teljesítették, ezért visszalépett a produkciótól, de annyira az utolsó pillanatban, hogy hirtelen azt sem tudtam, mitévő legyek, maradjak vagy menjek én is. Minden más ajánlatot lemondtam e négy hónapra tervezett forgatás miatt. Megijedtem. Ide-oda telefonálgattam tanácsért, de végül az ember úgyis tökéletesen magára marad a döntésben. Mandoki helyett egy elsőfilmes rendezőt hoztak be a produkcióba, egy orosz származású fiatalembert, Michael Kabelnikovot, aki egyébként tizenöt évet töltött a reklámszakmában. Ez a film volt az ő nagy kiugrási lehetősége, és számomra is nagyon fontos lépcsőfok; utólag már örülök, hogy úgy döntöttem, nem hagyhatok ki egy ilyen nagyszabású hollywoodi produkciót, ám akkor erős kétségeim voltak. A stúdió, a Universal (amely egyébként az amerikai filmes szakszervezetbe, a Unionba való „belépti díjamat" is gálánsan fedezte) annyira megértette a dilemmámat, hogy átküldte hozzám Párizsba a rendezőt, ismerkedjünk meg. Akkor épp a Meeting Venus (Találkozás Vénusszal) utolsó jeleneteit forgattuk Párizsban Szabó Istvánnal. Egy órán át beszélgettünk Michaellel, aki végül csak annyit mondott: nem tud mást mondani, szeretné, ha én csinálnám a filmjét.

– Mit gondol, miért akarják amerikai rendezők, hogy a filmjeiket Koltai Lajos fényképezze, aki technikailag feltehetően nem tud többet az ottani operatőröknél?

– Ezt a kérdést én is sokszor fölteszem magamnak. Nyilván nem a „politikai pikantéria" miatt, azon jócskán túl vagyunk. Mandoki szokta mondani, hogy mi magyar operatőrök valami nehezen megfogalmazható melegséggel nézzük a világot, másképp, mint az amerikaiak. A másik dolog: Európa. Olyan utca egyszerűen nincs Amerikában, mint a pesti Nagykörút. A kultúrát, ami bennünk él, s amiről ők csak olvastak vagy turistaként látták, kimondva-kimondatlanul irigylik és szívesen felhasználják a munkánk által. Technikailag én valóban nem tudok többet az amerikai kollégáknál. Nem is tudhatok többet, övék a technika. Mi viszont másképp látunk, és az amerikai filmnek szüksége van a magyar operatőriskolára jellemző festői látásmódra. Hálistennek, nálunk mindig is képcentrikus oktatás folyt, s ennek én most az összes előnyét élvezem, mert épp ezt a szemléletmódot kérik tőlem odaát. Sidney Pollack is, a White Palace producere, akit személyesen nem is ismerek, a fényképezés gondol-

Részletek
Koltai Lajos új munkájából:
White Palace

kodó melegségét dicsérte Mandokinak.

– *Forgatott már Liv Ulmannal, Whoopie Goldberggel, Glenn Close-zal: hogyan lehet világsztárokkal dolgozni?*

– Minden forgatás előtt megkapom valakitől a jóindulatú figyelmeztetést, készüljek fel, ettől vagy attól a sztártól semmit se lehet kérni. Aztán általában, mire végzünk a próbafelvételekkel, kialakul köztünk egy olyan baráti kapcsolat, hogy föl se merül többé: világsztárok. Talán szerencsés alkat is vagyok, sikerül megtalálnom az emberekkel a megfelelő hangot. De ezek a sztárok pontosan tudják, milyen sok múlik az operatőrön. Tisztában vannak vele, hogy értük is dolgozunk, hogy ők a legjobbat mutathassák. Miénk a felelősség az ő arcukért. A világítással például rengeteget segíthetünk, de tönkre is tehetjük a megjelenésüket. Sikerült elérnem, még George C. Scott-tal is, aki egyébként roppant kellemetlen alak tud lenni, vagy Glenn Close-zal, aki a filmvásznon látható minden másodpercét ellenőrzi, vagy Anthony Quinn-nel, akinél jobban a világon tán senki nem unja a filmezést, szóval mindanyniyuknál sikerült elérnem, hogy megkérdezték tőlem, én mit, hogyan szeretnék. Hallottam háklis sztárokról, de személyes tapasztalataim kellemesek.

– *Mindig mozifilmet forgat, vagy dolgozik eleve videóforgalmazásra szánt produkciókban is?*

– Még nem csináltam kizárólag videóprodukciót. A tévéképernyőn egyébként mindig nagyon sok minden elveszik, gyakran éppen a lényeg, ami a mozivásznon még megvolt. A kimondott videópiacra tehát nem dolgoztam még, de sok reklámfilmet csináltam Németországban. Hamburger, cigaretta, hajsampon. Általában olyan reklámfilmek voltak ezek, mint egy-egy egész rövid játékfilm, s csak a végüknél derült ki, hogy valamilyen termékről szólnak. Azt szeretem a reklámfilmben, hogy nagyon próbára teszi az embert. Minden másodpercben meg kell felelni a hirdető igényeinek. Aki nem így tesz, egy pillanat alatt elcsapják. Nagyon jó iskola ez, sokat tanultam belőle. Igen sok pénz van benne, éppen ezért rendkívül szigorúak a követelmények. Minden kocka számít.

„Lajos, be magic" – légy varázslatos, mondták néha, amikor a forgatókönyv elfogadása után magamra hagytak. Ez jólesik. A reklámfilmnél valóban a kép a döntő, annak kell mágikusnak, csodálatosnak lennie.

– *A hazai filmestársadalom évek óta produceri rendszert szorgalmaz. Miként működik ez máshol, és hogy – illetve hogyan fog – nálunk?*

– Bár minden ebbe az irányba mutat, beleértve a televízió új struktúráját is, Magyarországon egyelőre nemigen tudják, mit jelent producernek lenni. A produceri rendszer kegyetlen, producernek lenni nagyon nehéz foglalkozás. Itt az él a fejekben, hogy a producer sok pénzt jelent. Tévedés. Amerikában igen sok kifejezetten olcsó film készül, de ezeknek is van producere, aki nem saját pénzét teszi be (néha azt is), hanem aki eléri, hogy mások adjanak neki, mert korábbi munkája alapján bizonyos hitele van. Nagyon nehéz pénzt szerezni egy-egy produkcióhoz. Aki adná, annak az az első kérdése, kik a sztárok. A producert csak a leendő nézőszám érdekli, emiatt biztosra törekszik. Minden felelősség, minden kockázat az övé. A produceri rendszerrel ez a felelősség, ez a kockázat is megjelenik a magyar filmgyártásban. Eddig a forgalmazó vállalat mindenképpen bemutatta az elkészült filmeket, akármilyenek is voltak, mert ez volt a kötelessége. Ennek vége. Mostantól olyan filmet kell csinálni, amit hajlandóak lesznek bemutatni. Hallottam már magyar forgalmazótól, hogy eleve nem vesz át magyar filmet, mert senki nem nézi meg, a Keresztapa III-at is alig tudja vetíteni. Tehát mostantól a stúdióknak a forgalmazást is meg kell oldaniuk, márpedig tudni kell, hogy Amerikában egy film bemutatása, reklámja több milliós tétel. A produceri rendszer nagyon szigorú. Ez nem mindig jó, nem mindig okos szigor, a producerek nem tévedhetetlen zsenik. Amelyiknek esze van, jó tanácsadókat tart. Azok elolvassák a forgatókönyveket és megmondják, melyikkel érdemes egyáltalán foglalkozni. Most lesz igazán nehéz filmet csinálni Magyarországon. Gondolom, hamarosan komoly szempont lesz, hogy a filmet meg is nézze a közönség. Dönteni kell forgatókönyvek, várható nézőszámok, bevételek alapján, s kiiktatódnak az eddig meghatározó, szubjektív szempontok. Hidegebb, de bizonyos szempontból talán őszintébb rendszer lesz ez. Saját pénzével senki nem fog olyan könnyedén bánni, mint közpénzekkel, s egyenesen meg fogja mondani, mit tart jónak, rossznak, mi tetszik, s mi nem.

Szőnyei Tamás

SIKERLISTA

MOKÉP

1. Piszkos alku – színes, amerikai akciófilm
2. Fél lábbal a paradicsomban – színes, olasz vígjáték
3. Véres hajsza – színes, amerikai akciófilm
4. Végső megtorlás – színes, amerikai akciófilm
5. Szuperbombázók – színes, amerikai kalandfilm
6. Gördeszkás love story – színes, amerikai kalandfilm
7. Időutazók – színes, amerikai sci-fi
8. Kék villanás – színes, amerikai kalandfilm
9. Los Angeles-i fojtogatók – színes, amerikai thriller
10. Nősténytigrisek – színes, olasz vígjáték
11. A távcsöves kukkoló – színes, amerikai krimi
12. Testi kapcsolatok – színes, amerikai szatíra
13. Drakula gróf – színes, amerikai horror
14. Erotikus Kobra – színes, olasz szexfilm
15. Folytassa, Dick – színes, angol vígjáték
16. Folytassa, Henry – színes, angol vígjáték
17. Folytassa a kempingezést – színes, angol vígjáték
18. Nyomozás Krisztus holtteste után – színes, olasz film
19. Aki sárga masnit viselt – színes, amerikai western
20. A szalagavató fantomja – színes, amerikai horror

VICO

1. Halálos övezet
2. Saigon kommandó
3. Félénk emberek
4. Gyilkosság rendelésre
5. Rohamcsapat
6. Kokainraktár
7. A hercegnő
8. Pajzán kísértetek
9. Odin
10. Toto, a bennszülött
11. Békaherceg
12. Könyörtelenül
13. Vörös börtön
14. Félelem
15. Túlélők
16. BAT 21
17. A golfklub rejtélye
19. Add meg magad!
20. Vérdíj

A VICO valamennyi filmje szinkronizált.

FOTIFON

Budapest XIII., Pannónia u. 25.
Budapest XI., Fadrusz u. 14.

1.	Fekete eső	(Duna Film)
2.	Harlemi éjszakák	(Duna Film)
3.	Örökké	(Duna Film)
4.	Dupla vagy semmi	(Duna Film)
5.	Önkéntesek	(ZOOM)
6.	Gyilkosság rendelésre	(VICO)
7.	Végzetes szépség	(Hungarovideo)
8.	Főhivatal	(ZOOM)
9.	Trükkös halál	(MOKÉP)
10.	A szabadság ára	(Video 2000)
11.	Dühöngés a becsületért	(Video 2000)
12.	Megléptem a Ferrarival	(Duna Film)
13.	Szemtelennek áll a világ	(Videa)
14.	Kémek, mint mi	(Intervideo)
15.	Vörös börtön	(VICO)
16.	Éjszakai rohanás	(Duna Film)
17.	Hajszál híján	(Duna Film)
18.	A buszon	(ZOOM)
19.	NICO	(Intervideo)
20.	Benny Hill	(ZOOM)

TELEVIDEO

1. Oj, mama! (Kálmán Imre-show)
2. Kérem a következőt! (rajzfilmsorozat)
3. Szellők szárnyán (Huszka Jenő és kortársai)
4. A király kenyere (Magyar népmesék 2. sorozat – rajzfilm)
5. A világ teremtése (Jean Effel rajzfilmje)
6. Mese az élet rejtett csodáiról (gyermekrajzfilm-sorozat az emberi testről)
7. Huhogók (francia film)
8. A magyar kabaré levelező tagja (Rejtő Jenő-est)
9. Az én kicsi pónim (rajzfilm)
10. A képzelt beteg (Moliére)

DUNA
NEMZETKÖZI FILM KFT

DUNA FILM

1. Harlemi éjszakák
2. Dávid király
3. Örökké
4. Fekete eső
5. Túlvilági papa
6. Aranygyerek
7. Őslények országa
8. Vásott szülők
9. Dupla vagy semmi
10. Meglógtam a Ferrarival
11. Bűntény a támaszponton
12. Krimi a Sárga tónál
13. A félszemű
14. Rettegés a luxusjachton
15. Perdöntő bizonyíték
16. Garni-zóna
17. Nappalok és éjszakák
18. Elhaló mennydörgés
19. Halálos randevúk
20. Küzdelem és dicsőség

FÉNYPONT
VIDEO CENTER

FÉNYPONT

Pécs, Rókus u. 3/a.

1. Aranygyermek
2. Amerikai vérbosszú
3. Szenzációs ajánlat
4. Csupasz pisztoly
5. Brazíliai csábítások
6. Ami sok, az sokk!
7. Folytassa újra, doktor!
8. Erik, a viking
9. Nincs irgalom
10. ÖKM: Dolly Buster
11. Heves jeges
12. Polipka
13. Férjvadászok
14. Arthur 2.
15. Dolly Magyarországon
16. Ökölharcos
17. Vissza a jövőbe II.
18. Szupermodell
19. Az emlékmás
20. Szárnyas fejvadász

FÓKUSZ VIDEO

FÓKUSZ

1. Lady Domina
2. Foxy Lady Nr. 1.
3. Francia gyűjtemény
4. Botrány a szexklubban
5. Beverly Hills mocsarában
6. Szelíd szemű bestiák
7. Desiree és társai
8. Brazíliai csábítások
9. Tiltott vágy
10. Szerelem olasz módra
11. Római kaland
12. Teresa, a férfifaló
13. Desiree, a szelem bajnoka
14. Bűn és álom a szép Desiree
15. Marilyn I.

Kés, villa, olló… és videókamera?

A gyermek – és a videó. E két fogalmat általában a gyerekek számára készített műsorokra gondolva kapcsoljuk össze. Vagy arra gondolunk, hogy talán többet kellene olvasnia, mint a képernyő előtt ülnie. Az ritkábban jut eszünkbe, hogy ma már a gyerekek által készített műsorokkal is „számolnunk kell". Vagyis, a gyerek-írók, -festők és -zenészek mellett mára megjelentek a gyerekvideósok is. Nyugat-Európában nagy számban, szervezetten, és már nálunk is elkezdődött valami…

Zánka. Ki hinné, hogy az egykori Úttörővárosban (ma: Gyermeküdülő Centrum) nemcsak felvonulási tér, sportpálya, strand, sportcsarnok, színház (!), erdő és mező található, hanem videóstúdió is. Méghozzá olyan felszereléssel, amelyet sok kábeltévé is szívesen magáénak tudna. Panasonic márkájú S–VHS kamerák, vágópult, lejátszó- és felvevőmagnó, VHS képkeverő (MX 10) és Tascam hangkeverő. S mindez gyerekek kezében? Igen, persze felnőttek közreműködésével. Egy turnus általában tíz napig tart, s ez alatt az együtt érkező közösségek vagy az innen-onnan összejött alkalmi csoportok elkészíthetnek egy „filmet". A forgatókönyvet is ott, együtt írják meg; az idő rövidsége miatt minden részletet érdemes előre, papíron kidolgozni. Az előkészítő munka során Somogyvári Rudolf (nem rokona a sajnálatosan korán eltávozott színészünknek), a videóstúdió vezetője olyan fogalmakkal igyekszik megismertetni a nebulókat, mint például a kép funkciója. A világítástechnikáról is sok szó esik e periódusban.

Természetesen a videótábor lényege, hogy önálló alkotások létrehozására adjanak lehetőséget az ez iránt érdeklődőknek, illetve hogy a képkivágás, kameraállás, vágás lehetőségeivel és jelentőségével megismerkedjenek. Díszletnek és ötletadónak használható a hatalmas zánkai tábor és az azon belül zajló sok kulturális esemény. Egy dombóvári csoport például magazinműsort készített, amelyben többek között szerepelt az éppen Zánkán fellépő tánc-együttes, fúvószenekar és Eszményi Viktória. Akadt olyan csoport, amely arról készített videót, miként forgat – egy másik videós társaság. Szaknyelven ezt hívják werkfilmnek. Készülnek mini-játékfilmek is. Vannak persze elvontabb etűdök, hogyne lennének, hiszen például a budapesti Szent László Gimnáziumban tömegkommunikációs fakultáció működik (ők is jártak az idén Zánkán), és az ilyen műhelyek rendszerint kitermelik a maguk művészegyéniségeit is.

A tábor vezetői a jövőben szeretnének minél több pedagógust fogadni és „kiművelni", hiszen országos méretekben csak akkor terjedhet el a kreatív gyermekvideózás, ha az iskolákban a kamerák és a lejátszók mellett ott lesznek a hozzáértő és megszállott pedagógusok is, akik egész évben alkotásra ösztönzik az ehhez kedvet érző tanítványaikat.

Galla Miklós

•

A videótáborozás lehetőségét diákoknak naponta 300 forintért, felnőtteknek önköltségi áron biztosítják Zánkán. Egyéni és csoportos jelentkezéseket is elfogadnak. Érdeklődni a következő címen lehet: Gyermeküdülő Centrum, Videó-Fotó Centrum, 8250 Zánka. Telefon: (06) 87 48-440/253 vagy 254.

Keres-kínál

Rovatunkban ingyen tesszük közzé magánszemélyek 100 szótagnál nem hosszabb szövegű hirdetéseit. Felhívjuk a Kedves Olvasó figyelmét, hogy e rovatban nem áll módunkban közölni olyan hirdetéseket, amelyekben megvételre ajánlanak, vagy díjazás ellenében keresnek szerzői jogvédelem alatt álló műsorokat.

• Videoton GSW 5720 kétkazettás, gyorsmásolós CrO_2 és Metal kazetta lejátszására is alkalmas, Dolby zajcsökkentővel ellátott magnó deck, féléves garanciával, kedvező áron eladó! Cím: Rendes László Bp., Csontváry u. 21. VIII. 45. 1181.

• C64-es lemezes programok csak 6 Ft/db, lemezek csak 50 Ft/db áron kaphatók. Válaszboríték ellenében programlista! A legegyszerűbb programoktól a legnagyszerűbb programokig a COMMODORE CLUB-tól! Székesfehérvár, Benke F. u. 31. 8000. Érdeklődni csak levélben!

• A másoláskor veszteséget szenvedő videójelet korrigáló készülék eladó. Színjel-, képélességés erősítéskorrekció. Több kimenet. Felbélyegzett válaszboríték ellenében bővebb tájékoztatás. Vörös Béla, Üllés, József A. u. 10. 6794.

• Panasonic NV–850, Philips VR–6970 típusú hifivideók, Goldstar 39 cm-es színes tv, angolra hangolt hifilánc, igényesnek eladó.
Érdeklődés: Varga Csaba, Sopron, Várkerület 19. 9400.

• Kifogástalan japán kétfejes AKAI 425–EDG videómagnó eladó.
Tel.: 1641-129 este, Tóth László.

• ELADOM a Video Magazin 11–47-ig terjedő számait egységes 25 Ft áron, vagy elcserélem 2 db TDK-180 videókazettára.
Cím: Lánczi Imre, 4031 Debrecen, István út 19. VIII/66.

• Nagyon olcsón eladók műhely felszámolása miatt tv-alkatrészek. Csak egy tételben!
Cím: Kovács Péter, Szolnok 5000, Verseghy u. 38.
Tel.: 56-38299

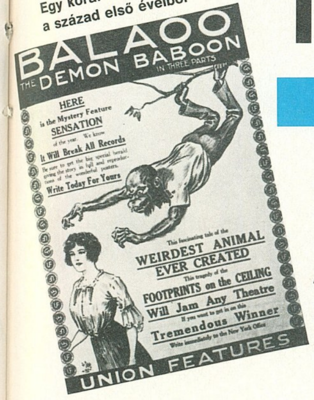
• Kamkorder; Nordmende RP-300-as; a hozzávaló és plusz tartozékokkal, olcsón eladó.
Tel.: 1-341-279

• Keresem fénymásolás céljára az AKAI VS–R9EVB videólejátszó magyar nyelvű használati utasítását.
Cím: Horváth László, Ráckeve, Újhegy 1. 2300.

A FANTÁZIAFILMEK TÖRTÉNETE

I.

Egy korai filmfantázia a század első éveiből

King Kong, ezúttal képregényben

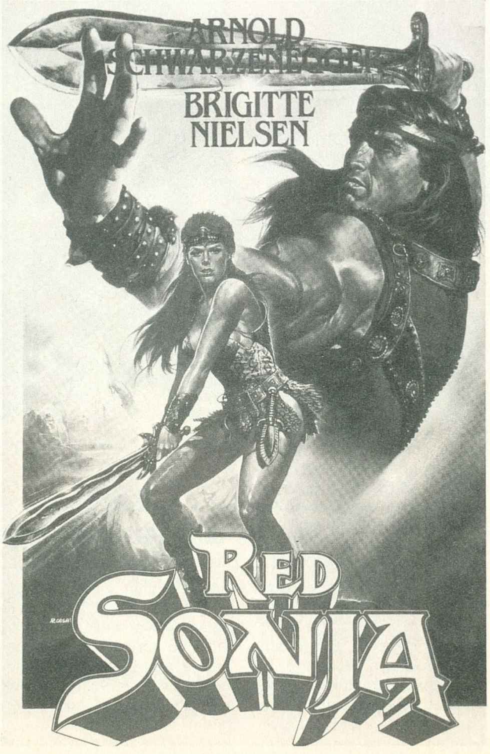

A fantasy (magyarul fantázia) birodalma a fantasztikus filmek (könyvek, képregények stb.) egyik gazdag ága. A science-fiction és a horror mellett sokáig lenézett, lebecsült, csak amolyan mellékágnak tekintett „alműfaj" volt a fantáziafilm.

Természetesen valamennyi magán viseli műfajának sajátos jegyeit, ám a vegytiszta ilyen vagy olyan filmek mégis meglehetősen ritkák. A műfaji határvonalak kijelölése, meghúzása elég sokáig tartott, annak ellenére, hogy az szinte a filmművészet megszületése pillanatától megkezdődött. (Az első pre-sci-fiket, prehorrorokat 1895-ből jegyzik a kutatók.) Bár az idők során ezek a határvonalak többé-kevésbé elfogadottak lettek, rajtuk keresztül mégis olyan önfeledt, vízum nélküli száguldozás kezdődött, amely még a legfantáziadúsabb fantasztikus író képzeletét is meghaladta. Nem véletlen tehát, hogy rettentő nehéz beskatulyázni a fantasztikus filmeket, bár minden szakíró, kutató értelemszerűen megteszi ezt. A könynyebbség végett Ronald M. Hahn, Volker Jansen és Norbert Stresau nyomdokait követve tekintsük át röviden, hogyan is alakult ki, miből épült föl a fantasy műfaja.

A nagy összeolvadás

A fantasy hat olyan, egymástól igencsak távolinak tűnő műfaj egyes elemeinek, paneljeinek felhasználásából,

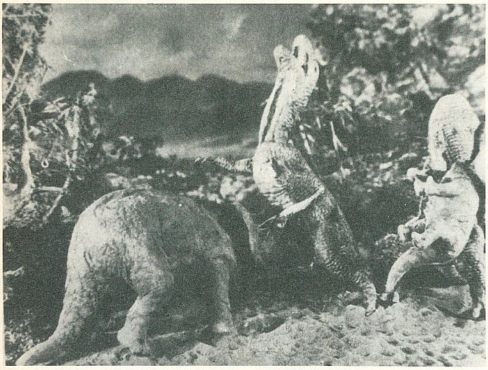
Egy modern fantáziafilm, már Schwarzeneggerrel

összeolvadásából fejlődött ki, mint a történelmi (elsősorban vallásos témájú) filmek, a kalandfilmek, a science-fiction filmek, az allegorikus és szürrealista alkotások, a mesefilmek és a horrormozik. A vallásos témából az isteni megnyilvánulásokat, köznapi nyelven szólva a csodákat vette át, valamint a gigantikus bibliafilmek – például *A tízparancsolat* (The Ten Commandments, 1956) – látványban tobzódó képi világát. Herkules (egyébként Héraklész), Tarzan, Indiana Jones és a többi mitológiai vagy fantasztikus színezetű „népi" hős Robin Hood, Ivanhoe és a többi lovag- és kalóztörténet emlőin nevelkedett. A science-fiction műfaja számára pedig örök gondot jelentett *Az elveszett világ*nak (The Lost World, 1926), Atlantisznak és az ősidők szörnyetegeinek társasága. Az új műfaj örömmel vette át ezeket a sci-fi fantáziákat.

Az allegorikus és szürrealista filmek gazdag kínálatából elsősorban azok kerültek át, amelyek a meghökkentést és a polgárpukkasztást fantasztikus elemek alkalmazásával érték el, mint például Luis Bunuel *Az öldöklő angyal*ban (El angel Exterminador, 1962). A mesék besorolásánál hasonló szempont dominált, Szinbád

és *A bagdadi tolvaj* (The Thief of Bagdad, 1940) egyaránt biztosította helyét az új környezetben. A sort a horrorfilmek zárják, illetve azoknak is egy speciális, lágyabb fajtája, a menny és a pokol képzeletgazdag benépesítésével operáló filmek, mint például a *Botrány a túlvilágon* (Topper Returns, 1941).

Ez a kétszer hármas bontás nem véletlen. A csodák, a (mitológiai) fantasztikus kalandorok (vagy hősök – ahogy tetszik), illetve a sci-fi fantasy – amelyek, akárcsak a többiek, természetesen önállóan is képezhetik egy-egy fantasy-film alapját – kellő összegyúrása után egy új alműfaj, a heroikus (vagy hősies) fantázia (Heroic Fantasy), más néven a Kard és boszorkányság (Sword and Sorcery) típusú filmek alakultak ki, jöttek létre. A másik három hasonló elven létrejött egyesülésének eredménye pedig az úgynevezett neoromantikus fantasy. Kezdjük talán ez utóbbival, lévén ez a lágyabb, a játékosabb, a gyerekek körében inkább kedveltebb.

Az elveszett világ (1926) fantasztikus ősállatai

„Giccs, kommersz, plüss, plasztik"

„*A sötét kristály* (The Dark Crystal, 1982) egy marihuanát szívó kábítószeres látomásaira hasonlít, aki az *Alice Csodaországban*t olvassa, miközben Wagner zenéjét hallgatja." (Francois Forestier) Talán meglepő, de mégis igaz, e „dicséretet" a neoromantikus irányzat egyik kulcsfilmje kapta. Persze, ha hozzátesszük, hogy Jim Henson és Frank Oz (a Muppet Show alkotói) bábfilmfantáziájáról van szó, akkor mindjárt érthetőbbé válik a dolog. Hiszen a cél rendkívüli: teljes mértékben kielégíteni az öregségükre is gyerekeknek maradt embereket; mindezt úgy, hogy az önmagukat gyerekekként megélő gyerekek is megtalálják a számításaikat. Ennek érdekében az alkotók mindent bevetettek: a bábfilm varázslatos világként elevenedik meg előttünk – podlingok, smodok, skeksek és egyéb szeleburdi lények és bohókás szörnyfigurák sokasága népesíti be a képet.

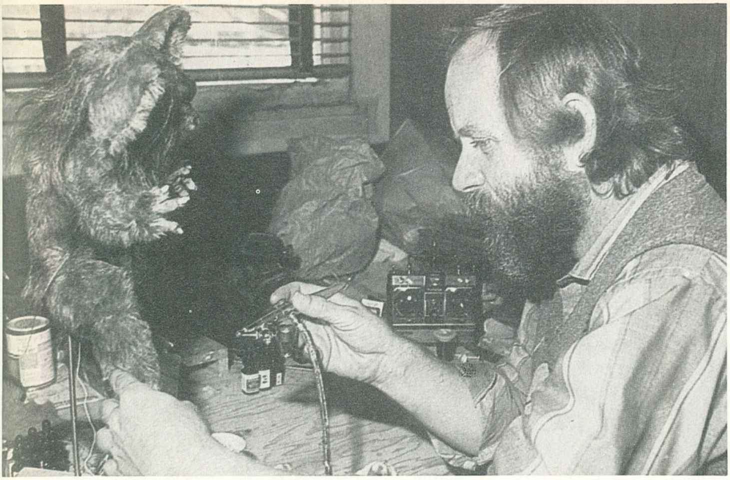
Legalább ennyire gazdag teremtményekben és kiállításban az almûfaj másik jellegzetes képviselője, a *Végtelen történet* (Die Unendliche Geschichte, 1984), amely a valóság és a képzelet keverésével, no meg a hihetetlen mennyiségű trükk-, modell- és anyagráfordítással, a bámulatba ejtő különleges effektusaival és jelmezeivel ejtette rabul a közönséget. Michael Ende, a megfilmesített regény írója azonban nem esett hasra a láttán: „Gigantikus melodráma giccsből, kommerszből, plüssből és plasztikból." Jól jegyezzük meg e négy dolgot, elvégre a fantasy négy őseleméről van szó! Összességében az ilyen típusú filmek közös jellemzője, hogy a hangsúly a történeten, a mondanivalón van, s általában jól kidolgozott szereplőkkel, jellemekkel, jelenetekkel találkozunk bennük, s alapjában véve minden figura – még a gonoszok is – a néző szívéhez nő.

A bibliai történetekből elsősorban a csodákat vette át

Kard és boszorkányság

Ugyanez nem mondható el a másik almûfaj, a heroikus fantázia esetében. A legtöbbször valamilyen archaikus világban játszódó történetekben sohasem a végcél a lényeges, hanem az az út, amelyet annak eléréséig bejár a főhős. Ebben pedig meghatározó szerepet kap a „kard és boszorkányság", hiszen ez az út erőszakos akciók sokaságával és látványos varázslattal, mágiával van kikövezve. A szereplők személye ennek megfelelően elnagyolt, kevésbé kidolgozott, amit a főhős túlhangsúlyozott külső jegyei – méretes bicepszek, hatalmas őserő stb. – hivatott ellensúlyozni. Mivel a műfajon belül a vezető szerep mindinkább ennek, az utóbbi évtizedben hallatlan népszerűségnek örvendő irányzatnak a kezébe került, érdemes egy kicsit bővebben is foglalkozni vele.

A sosem látott szörnyek a modellezők asztalain születnek

Harryhausen Szinbád-filmjei a műfaj legszebb darabjai közé tartoznak

A „Sword and Sorcery" nem új keletű „találmány". E sajátos szubkultúra olyan szerzők révén bontakozott ki, mint Robert E. Howard, Clark Ashton Smith, Edgar Rice Burroughs és Fritz Leiber, akik a saját, kimeríthetetlennek tűnő fantáziájuk mellett alapvetően a régi mondákból, legendákból, gótikus regényekből merítették az ötleteket. A heroikus fantázia, ahogy eleinte hívták, a '30-as, '40-es években átélt első virágzása után csaknem teljesen eltűnt. Csak J. R. R. Tolkien klasszikus trilógiájának, *A gyűrűk urá*nak (rajzfilmváltozat: Lord of the Rings, 1983) nem várt sikere irányította rá újra a figyelmet, s adott kellő lökést ahhoz, hogy átvészelje az újabb hullámvölgyeket.

„Conan vagyok Hollywoodból"

Ami persze igazán segített ebben, az a mozi kistestvére, a képregény volt. Richard Corben és Frank Fazetta alakjaira „elsősorban a manierizmus és a késői barokk, Delacroix és Rubens formavilága nyomja rá bélyegét, dinamikus-állati módon állandó elragadtatásban jelennek meg a vásznon. ... (Figuráik ennek megfelelően) barokkos izomfigurációk, akik agresszív testhelyzeteket felvéve, a szexuális hatalom iránti vágytól hajtva teszik közszemlére plasztikusan metszett izmaikat és inaikat. E herkulesek démonian szépek és az őskorhoz illően veszedelmesek; leopárdszerű eleganciával mozognak egy olyan világban, ahol minden él és eleven: egy animisztikus korban." (Die Weltwoche)

E világ, e fantasztikus univerzum egyik különc megalkotója – Robert E. Howard – így írt erről: „A barbárság az emberi faj természetes állapota. A civilizáció nem természetes dolog; az élet egyik szeszélyes ötletéből fakad. Végül azonban mindig a barbárság győzedelmeskedik."

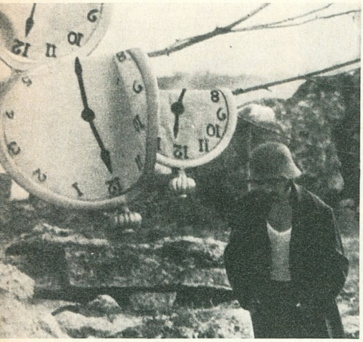
Conan vagyok Hollywoodból (akarom mondani Kimmériából), mutatkozott be egy osztrák fiatalember a világnak 1981-ben, s hatalmas pallosát meglengetve, lefújta a heroikus fantáziára rakódott évtizedes porszemeket. A forrás persze Howard, a szülőatyja viszont John Milius volt, akinek szemében Conan nemcsak a fizikai erőt és bátorságot testesíti meg, hanem a polgári es egyházi hatalom zsarnoksága elleni lázadás szellemét is. Lehet, hogy azért Milius túlzott egy kicsit, mert jó néhány kritikusa szerint, ha ennek a mesének (egyáltalán) van valami mondanivalója, erkölcsi tanulsága, akkor az a dzsungel törvénye, a szemet szemért, fogat fogért elv diadalra jutása. „Conan is bizonyos örömet lel a brutalitásban – mondja a rendező –, és a szamurájokhoz hasonlóan extázisba jön a harctól. De filmemben nem az erőszak apológiáját kínálom. Az erőszakot sorsunk alkotóelemeként fogadom el. Conant azért szeretem, mert mindvégig sebezhető is egyben: nem rendelkezik természetfeletti erővel, csak a kardjában bízhat."

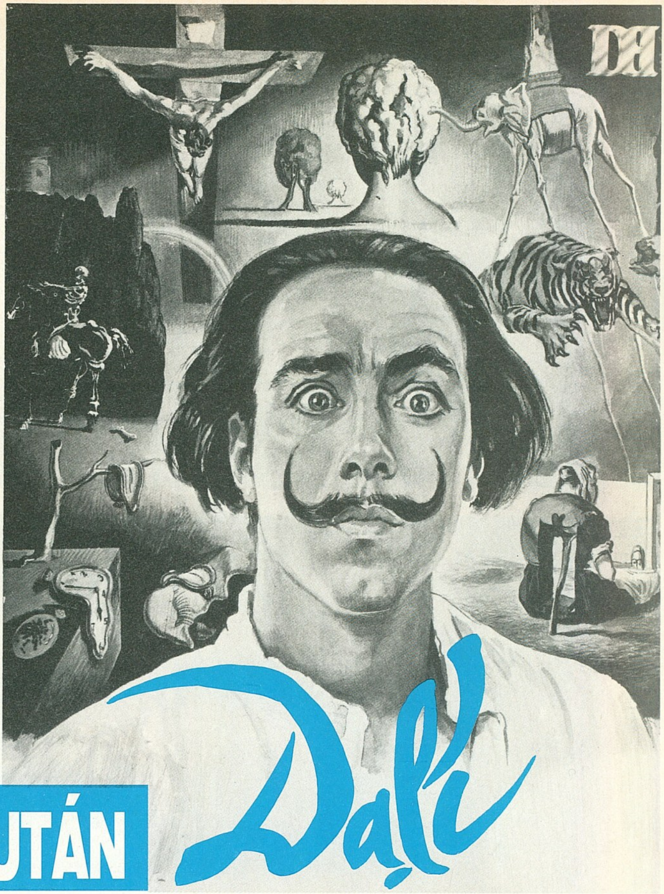
Ez a kard pedig rémesen jól funkcionál. Ennek köszönhetően a film etalon lett, követendő példa az erőszakot sorsunk (és filmjeik) alkotóelemeként elfogadó filmesek számára. A hősök is persze hasonlóak – a barbár harcosokat, kardforgatókat, amazonokat, varázslókat és boszorkányokat életre keltő színészek és színésznők maguk is izompacsirták és izomcicák, mint például Miles O'Keefe, Marc Singer vagy Brigitte Nielsen és Tanya Roberts.

(Folytatjuk)

Szilágyi G. Gábor

Egy Dali-vízió:
az elfolyó, puha óra

Dali

PICASSO KALANDJAI UTÁN

Felháborító! Megbotránkoztató! Különc! Szentségtörő! Őrült! – Ilyen és ehhez hasonló jelzőkkel illették életében a nagy spanyol festőt, Dalit, akiről tavaly – Picasso után szabadon – film is készült, mely hamar eljutott a hazai videótékákba is.

A szürrealizmus mestere

A megbotránkoztatásnak nincs határa

Gala egy személyben múzsa, anya, szerető, feleség

New York: előbb a botrányok, csak azután a művészet...

Hogyan lehetne ábrázolni Dalit, aki önmagát (nem is alaptalanul) a szürrealizmus mesterének nyilvánította? Az embert, aki tükörtojást viselt kabátja hajtókáján, az embert, aki erotikus vízióival megbotránkoztatta a világot? Az embert, aki a társadalomban megnyilvánuló erőszakkal dacolva megalkotta a puha órákat, az égő zsiráfokat, a legyektől elfedett tetemeket?

Talán úgy, ahogyan Antoni Ribas rendező tette. Az 1989-ben elhunyt különc festő megszemélyesítését Lorenzo Quinnre bízta, az Oscar-díjas Anthony Quinn fiára. Az ifjabbik Quinn ekkor már túl volt első jelentősebb szerepén, a Stradivarius című produkción, amelyben együtt játszott apjával. A két Quinnt Európában még az Onassisról szóló televíziós filmben is láthatták együtt a nézők. Dali feleségének, Galának megformálását Sarah Douglas vállalhatta magára, akit a Conan, a pusztítóban, Schwarzenegger oldalán már láthattunk.

New York, 1940. Dali és Gala megérkeznek az Egyesült Államokba. A művész csodálkozik, hogy Amerikában még nem ismerik nevét, melyet az öreg kontinensen már visszhangoznak. Egyelőre csak másokon még soha nem látott, egyedi „kalapja" kelt feltűnést az éppen érkező utasok és a más sztárok elé kiseregletett újságírók között. Dali hisz a lehetőségek országában. Nagyravágyó tervei vannak, s nincs kedve sokáig az ismeretlenség homályában maradni. Ennek érdekében mindent meg is tesz. Az átlagostól eltérő viselkedése révén előbb kerül az újságok címlapjára, mint átlagon felüli művei okán. A közönség így előbb ismeri meg a megbotránkoztató fickót, mint alkotásait. Dali ezt nem bánja, elvégre fontos a hírnév.

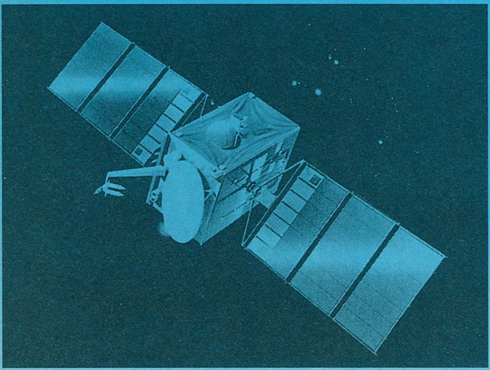
Megérkezésekor találkozik Tommal, a Time magazin művészethez értő munkatársával, aki – az amerikai átlagpolgártól eltérően – már jól ismerte a Dali nevet. Az újságíró meg akarja írni a fiatal művész addigi élettörténetét, s Dali hajlandó mesélni múltjáról. Az érdekes epizódokban, történésekben a korszak híres figurái elevenednek meg: a homoszexuális barát Garcia Lorca vagy a Salvadorban vetélytársat látó Picasso, s Bunuel, akivel együtt készíti el megbotránkoztató művét, Az andalúziai kutyát.

A visszaemlékezésekben feltárul Dali magánélete is: apjához fűződő ellentmondásos viszonya, a Galával született rendkívüli kapcsolata. Vonzódás az asszonyhoz, aki egy személyben múzsája, anyáskodó barátja, szeretője, majd türelmes felesége, aki elviseli férje perverz zsenijének legszertelenebb kicsapongásait. S ahogy Dali beférkőzik a New York-i felső tízezer szívébe, úgy lesz a néző is bejáratos e körökbe, ahol ott találjuk a Rotschildokat csakúgy, mint a windsori herceget.

Apját hol imádta, hol gyűlölte

Hírözön

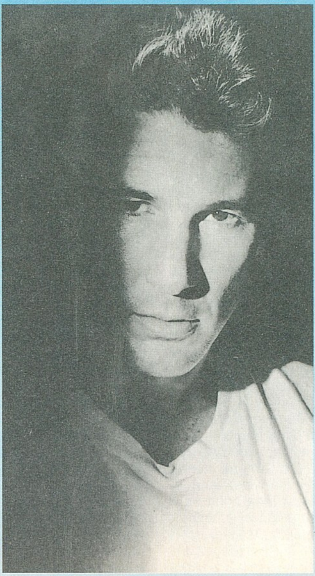
SZTÁRÖZÖN

– cserélhettük volna ki rovatcímünket ebben a hónapban. A népszerű amerikai People magazin legutóbbi extra különszámában megválasztotta az 1991-es esztendő legszebb embereit. A világ legszebb sztárjai között akadnak főleg az Egyesült Államokban ismert modellek, táncosok, kosárlabda- és baseball-játékosok, sőt rap-zenészek is. Az énekesek között ott találjuk Whitney Houstont és Mariah Carey-t. Természetesen a „most beautiful" emberek között a legtöbben a színészmesterséget űzik, tv-, film- és videósztárok Julia Robertstől Mel Gibsonig. A következő oldalakon a People segítségével ismerkedjünk meg mi is a legszebbekkel. (Zárójelben a legszebbek életkora.)

Andie MaCdowell (33)

„Némafilmsztárként" kezdte karrierjét, mivel az egyik Tarzan-filmben Jane-t alakítva annyira délkarolinai tájszólásban beszélt, hogy Glenn Close-nak kellett szinkronizálnia. A Szex, hazugság, videószalagok (Sex, lies and video) már „hangos" filmje volt 1989-ben, csakúgy, mint idén a Zöld kártya (Green Card). Két gyermek édesanyja, férje modell, csakúgy, mint ő volt annak idején. Szabadideje nincs sok, hiszen rendületlenül forgat. Idén még legalább két alkotásban láthatjuk majd.

Richard Gere (41)

Amerikai gigológentleman-hivatalnok-üzletember egy személyben. Játszott már rossz zsarut is, de igazán sztárrá a Micsoda nő (Pretty Woman) című filmben vált Julia Roberts oldalán, mint jószívűvé váló szerelmes milliomos üzletember. A filmszerepnél talán politikai szereplését veszi komolyabban: részt vett az AIDS-ellenes kampányban, és hallatta hangját a dalai láma mellett is. Barátnője a 25 esztendős szupermodell, Cindy Crawford.

Michelle Pfeiffer (33)

„Aki csak gyönyörű, az önmagában még olyan unalmas" – mondja a szépségről a szépséges Michelle, aki fenségesen tudott szenvedni a Veszedelmes viszonyokban (Dangerous Liaisons), aki csodálatos volt az Azok a csodálatos Baker fiúkban (The Fabulous Baker Boys). A nála hat évvel fiatalabb Fisher Stevens színész büszke lehet élettársára. (Bővebben lásd: Video Magazin, 1991/7.)

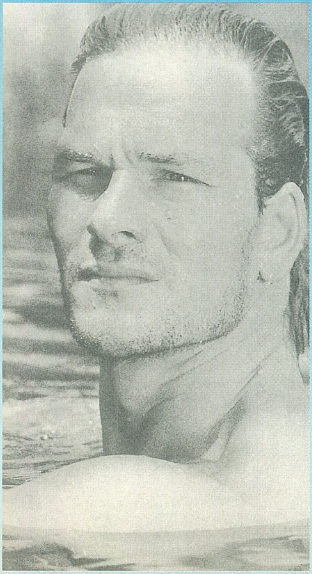

Kristina Malandro (28)

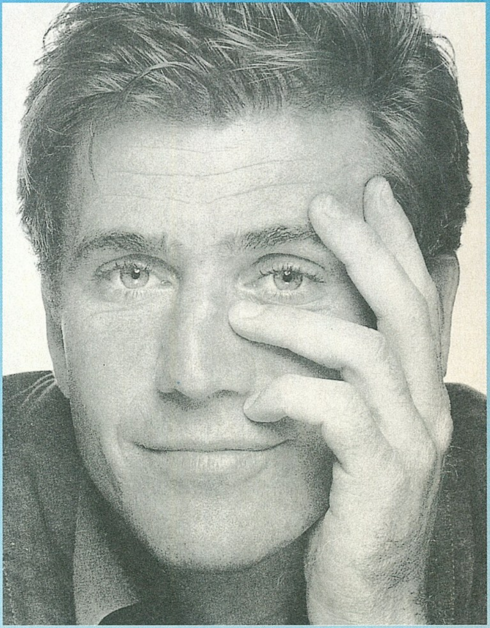

A „leggyönyörűbb nappali sztár" megtisztelő címet érdemelte ki a nálunk még kevéssé ismert szépség. A szappanoperákat, melyek egyikének ő a főhőse, általában napközben vetítik az amerikai televízióállomások, innen a különleges elnevezés. Kristina szeret e könnyed, folytatásos filmekben szerepelni – hat éve lép fel ugyanabban a sorozatban –, tisztában van azzal, hogy az ilyen tizenkettő-egy tucat darabok az élet szebbik felét mutatják, ám ha itt juthat a csúcsra, itt érvényesülhet szépsége, miért játszana más szerepeket?

Patrick Swayze (37)

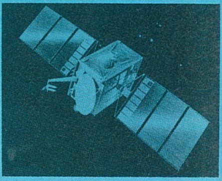

A Ghostban (Szellem) nyújtott alakítását bizonyára még meg tudja ismételni, sikerét azonban aligha. Nem sokan tudják róla, hogy katolikusként született, de felnőtt fejjel áttért a buddhizmusra. Legújabb filmjében is lelki átváltozáson megy keresztül. A City Of Joyban (Az öröm városa) egy orvost alakít, aki Calcuttába, nyomorult szegény emberek közé megy dolgozni, eleget téve hivatása kötelezettségeinek. „Hogy merünk mi apró gondjainkkal foglalkozni, amikor ezek az emberek évszázadok óta nyomorúságban élnek; és mégis, fényt látsz a szemükben... Ez a nyugati gondolkodást elsöpri" mondja a film kapcsán.

Mel Gibson (35)

Franco Zefirelli, aki a Hamletben rendezte Melt, így áradozik róla: „Csodálatos ember: szép hanggal és intelligens gondolkodásával." Újabban ausztráliai farmjára vonul vissza a színész sztár, ahol feleségével, Robynnal és hat (!) gyermekével tölti napjait. Közben forgatja a Halálos fegyver (Lethal Weapon) harmadik részét, de már elvállalt két újabb filmszerepet is. (Bővebben a következő számban.)

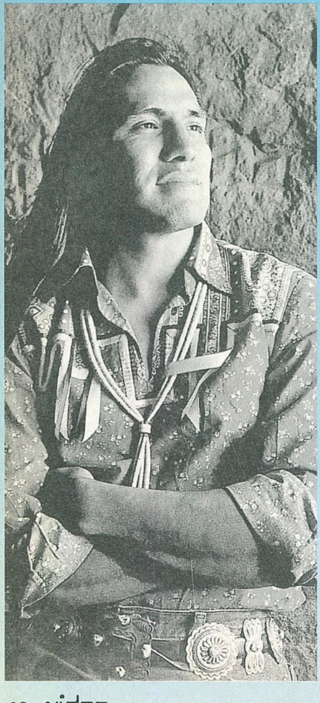

Sophia Loren (56)

A képek tanúsága szerint Sophia az évek múltával sem veszt sokat szépségéből. Carlo Ponti oldalán Genovában, Rómában és Los Angelesben békés gazdagságban élnek. Ki emlékszik már arra, hogy több mint négy évtizede, tizenöt évesen a nápolyi nyomornegyedet hagyta ott, hogy Rómában szerepelhessen egy filmben? Legutóbb Lina Wertmüller filmjében, a Saturday, Sunday and Mondayban (Szombat, vasárnap és hétfőben) vállalt főszerepet.

Ki hinné, hogy fiai már felnőttek: Carlo 22, Edward 18 éves.

Rodney A. Grant (32)

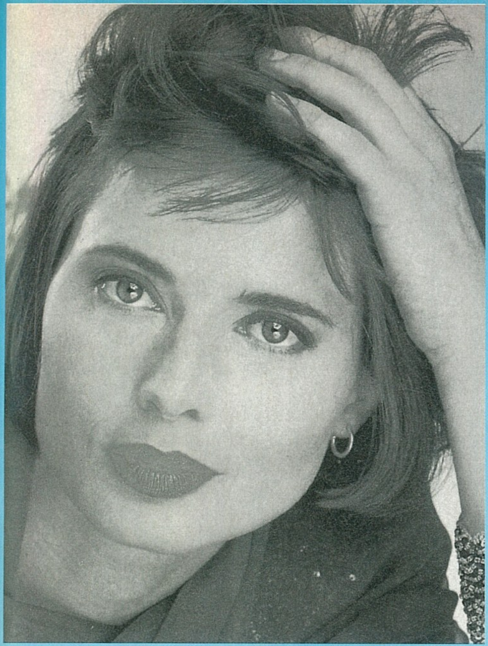

A neve még kevéssé ismerős, arca annál inkább Kevin Costner Oscar-esőt hozó filmjének, a Farkasokkal táncolónak (Dances with Wolves) indiánjaként. Az Omaha törzs tagja, de ez nem akadályozza meg abban, hogy hódoljon egyik hobbijának, a motorozásnak. „Büszkének érzem magam, hogy amerikai őslakos vagyok" – mondja. Hasonlóan büszke hosszú hajára is. Talán ez teszi őt széppé?

Tamlyn Tomita (25)

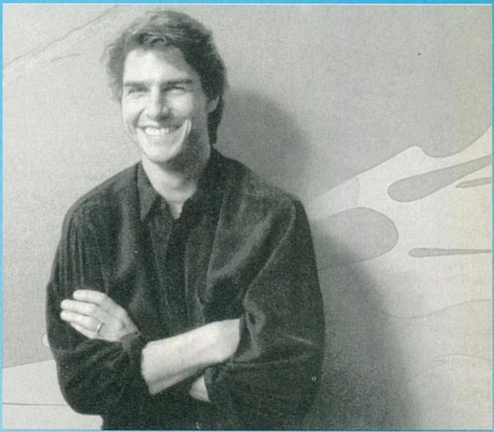

A Karate kölyökből (Karate Kid) ismerhetjük Tamlynt, aki Okinawában született japán-fülöp-szigeteki mama és japán-amerikai papa gyermekeként, ám Los Angelesben nevelkedett. Egyik rendezője, Alan Parker mondta róla: „Az első pillantásra egy teljesen amerikai lányt látsz, azután ha pislogsz egyet, máris egy kifinomult japán nő terem előtted."

Tom Cruise (29)

Egy nappal július negyedike előtt született... Bevallása szerint a nők mindig imádták. Hat-hét éves lehetett, amikor lánytestvére barátnői vele tanultak csókolódzni a konyhában... Tomot elvált anyja egyedül nevelte fel, s nem véletlen, hogy ezek után, mint mondja, sokkal jobban bízik a nőkben, mint a férfiakban. Felesége, Nicole Kidman szerint neki van a legaranyosabb mosolya a világban... Új filmje, az Irish Story (Ír történet) lesz.

Isabella Rossellini (39)

Szépségét volt kitől örökölnie: Ingrid Bergman és az olasz rendező, Roberto Rossellini lánya. Filmszerepei mellett a Lancome kozmetikai cég háziasszonya – évi 4 millió dollárért. Szépségét azonban David Lynch rendező megunta: tavaly, öt együtt töltött év után szakított Isabellával. (Bővebbet a jövő hónapban.)

Kevin Costner (36)

Nem csupán sikeres színész, rendező, ráadásul még szép is Hollywood új sztárja. Azt tartják róla, hogy ő az összegyúrt James Stewart, Gary Cooper és Henry Ford. Boldogan él feleségével (iskolai szerelem volt) és három gyermekével. A kritikusok szerint Oscar-díjas műve, a Farkasokkal táncoló még hozott újdonságot, ám a Robin Hoodban, új filmjében kitart a régi, jól bevált receptek mellett. (Bővebben lásd: Video Magazin, 1991/6)

Madonna (32)

Louise Veronica Ciccone, vagyis Madonna neve mellett már nem a szerény „énekesnő" megnevezés olvasható a lapokban, hanem szerényen csak ennyi: „szupersztár". A hol szende szüzet játszó, hol Marilyn Monroe képébe bújó buja nőszemély szinte már meg sem tudja számolni dollármillióit. Dalait lehet szeretni és nem szeretni, de azt senki nem állíthatja, hogy rosszul énekel, vagy hogy nem tud táncolni. Színészi képességeiről is megoszlanak as vélemények, ám kétségtelen, hogy ma már filmszínésznőként is jegyezni kell. Hogy valóban szép-e, az megint csak megítélés kérdése. Mindenesetre minden bejött neki. Cannes-ban bemutatott filmje (Madonnával az ágyban) immáron a magyar mozikba is eljutott.

– Valóban beleépítették a Kheopsz-piramisba a pi-t?
És ha igen, honnan tudták a pontos értéket?

A JÖVŐ EMLÉKEI

1972 szeptemberében volt egy kis skandalum Magyarországon. A megszokottól eltérően nagy sajtónyilvánosságot kapott, napilapok és tudományos orgánumok ontották a cikkeket, pedig csupán egy filmről volt szó, *A jövő emlékei*ről. A látványos ismeretterjesztő film gyönyörű felvételei, a szépen fényképezett egzotikus tájak, a kitűnő szövegaláfestés, az okosan felsorakoztatott bizonyítékok lenyűgözték a nézőket. Főleg azokat, akiket érdekelt annak valószínűsége, van-e élet a Földön kívül, s elképzelhető-e, hogy az elmúlt évezredekben más világok űrhajósai látogatták meg bolygónkat.

Erich von Däniken, a „múlt prófétája", akinek könyvei már akkor több mint ötvenmillió példányban keltek el világszerte, egy filmes stáb társaságában, Harald Reinl rendező irányításával útra kelt, hogy az emberiség több évezredes múltjának elgondolkoztató építményeit és tárgyait megörökítsék, és felvessék a kérdést: lehet, hogy ezek nem csupán a földi ember alkotásai? Däniken véleménye szerint elődeink istenei a világűrből jött látogatók voltak. Az első hallásra hihetetlen állítást persze alá kellett támasztani: a filmesek megfordultak Jugoszláviában, a Szovjetunióban, bejárták Közel- és Távol-Kelet rejtélyes hegyeit, elmentek a Szaharába és a Húsvét-szigetekre, több száz kilométert tettek meg Dél- és Közép-Amerikában. És mindenhol találkoztak a rejtélyes régészeti leletekkel, amelyek keletkezésére, eredetére eddig még nem talált magyarázatot a tudomány, illetve... Illetve ha csak el nem fogadjuk Däniken, Zajcev akadémikus, az író Kazancev, Oberth professzor és követőik magyarázatát: idegen bolygók űrhajósai jártak egykoron a Földön. A piramisok, a húsvét-szigeti óriás kőszobrok (bár azokat Thor Heyerdahl állítólagos korabeli technikával felállíttatta), a palenquei szarkofág, amely egy „űrhajóst" ábrázol, a tibeti Kandzsur-könyvek, a 400 tonna súlyú, 30 méter magas, egy tömbből faragott karnaki obeliszk és a többi, földi viszonyok között megmagyarázhatatlan, rejtélyes lelet mindegyike a „jövő emlékeinek" számít, az égi küldöttek útmutatásával és segítségével emelt építmények, a rég itt járt űrhajósok ábrázolása, a rájuk utaló írásos bizonyítékok mind arra utalnak, hogy nem vagyunk egyedül az univerzumban. Ezzel a témával egy „áltudományág", a paleoasztronautika (ősűrhajózástan) is foglalkozik, s képviselői nem elfogult vakhittel, hanem rációval és tudományos szakértelemmel próbálják meg megfejteni a múlt titkait. Ez a nyitottság igencsak csípte, sőt ma is csípi a hivatalos tudomány tekintélyeinek szemét. A hazai fogadtatás is ezt bizonyította, s amikor a szinkronizálási munkákat végző Pannónia filmstúdió felkért egy ismert szaktekintélyt a szöveg ellenőrzésére, a válasz ez volt: „Hogyan lehetne egy tudománytalan dolgot tudományos szempontból megbírálni?"

Tudósaink azt is tudni vélték, hogy az 1972. évi trieszti Eurocon (SF Találkozó) is tiltakoztak a film bemutatása ellen. Mivel e rendezvényen magam is éppen részt vettem, így bizton állíthatom, hogy ez nem igaz. Nem igaz, mert Triesztben akkor már évek óta zajlott a tudományos-fantasztikus filmek fesztiválja minden év augusztusában, 1972-ben együtt az Euroconnal, amelyre meghívták ezt a filmet is. A jövő emlékei 1972-ben a trieszti fesztiválon a legjobb csapatmunka különdíját nyerte!

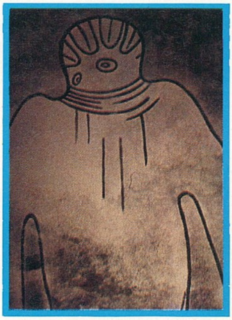
Mondogatták azt is, hogy e

A Nazca-fennsík vonalaiból csupán felülről vehetők ki az ábrák. Vajon a mayák tudtak repülni?

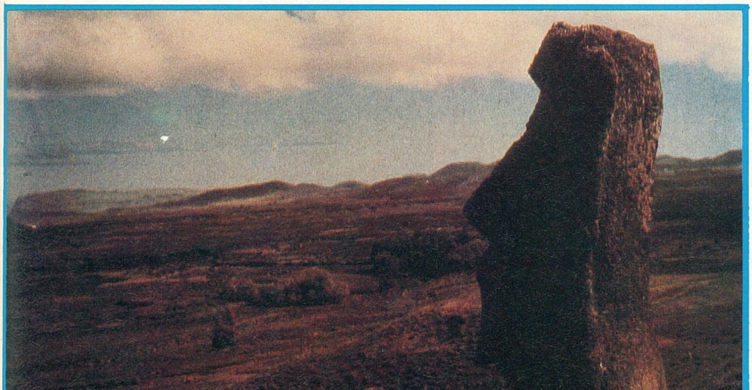

A palenque-i szarkofág – mezítlábas űrhajós ücsörög az égi járműben

A Nagy Mars Isten Észak-Afrikában talált ábrája. Földi embert ábrázol vagy idelátogató földönkívülit?

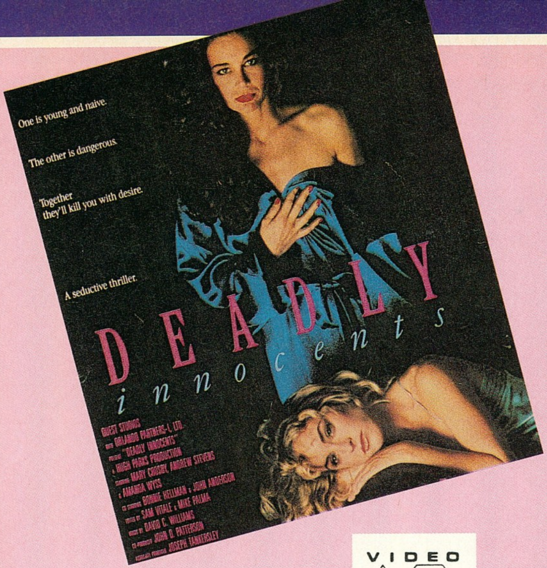

Húsvét-szigetek: a komor kőszobrok kíváncsian fürkészik az óceánt

mozi nehezen helyrehozható kárt fog okozni a köztudatban, káros hatású, arculcsapása a tudománynak, a természettudományos világnézetnek. A nézők akkoriban elég jól viselték ezt a „pofont", a film látogatottsága jóval felülmúlta az úgymond sikertörténetekét is. Talán ez volt az oka, hogy gondosan betartották a forgalmazás határidejét, s amikor az lejárt, rögtön levették a műsorról, s az akkor még létező matinék műsorában, ahol 8–10 éves kalandfilmeket is vetítettek, még véletlenül sem tűnt fel A jövő emlékei.

A film révén Däniken személye került előtérbe. A svájci szállodatulajdonos – szakácsból lett azzá – nemi és erkölcsi élete: homoszexuális börtönviselt férfiú; és szellemi képességei: skizofréniával kezelték. Mindez egyaránt sajtócsemegévé vált az akkori hazai lapokban. A moziról már nem is volt szó, jeles tollforgatók, többek között Komlós János, Benedek István lőttek ágyúval verébre, s a néző-olvasó csak hümmögött. Aki pedig igazán kíváncsi lett volna arra, vajon rejtőzik-e valami igazság Däniken hipotézisében. Ám csak azt tudhatta meg, hogy vagy becsalogatták a hipotézisek ingoványába, vagy nem; nem a cikkíró dolga, hogy megmagyarázza. A film tehát eltűnt, felnőtt egy generáció, amely csak a szülők meséiből ismerte a mozit, és ahogy nyitottabbá vált a világra, egyre kíváncsibb lett rá. 1985-ben, ha Népszabadságot olvasott, Pető Gábor Páltól megtudhatta, hogy: „határozottan állítom – és tudom, véleményemmel nem állok egyedül –, hogy a magyar közönségnek *nem* kell megismerkednie korunk eme egyik hírhedten tudománytalan nézetrendszerével, amely egy téves, sőt hamis, idealista világképet hirdet. (Ismerem: két könyvét is elolvastam.)" Hát ezt megkaptuk! – sóhajtottak fel az olvasók, még szerencse, hogy megóvnak minket a mételytől. Igaz, alig öt év múlva már megjelent magyarul *A jövő emlékei* című könyv. Az olvasók bátran vették a kezükbe, majd igencsak szerették volna még egyszer látni a filmet, amelynek már a folytatása – *Vissza a csillagokba* – is elkészült. Ha moziban nem is, mostantól otthoni videón megnézhetik, s tovább gyűrűzhetnek a viták: Jártak-e a Földön idegen civilizációk képviselői, s vajon van-e élet a Földön kívül?

Trethon Judit

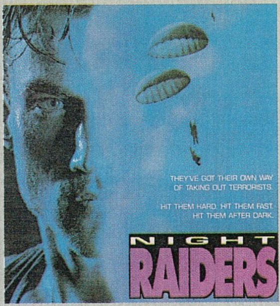

Halálos ártatlanság

Beth, a férfigyűlölő és Angela, egy érzéki fiatal lány különös kapcsolatba kerülnek. Beth elcsábítja, majd megöli a férfiakat. Angela és barátja küzdenek, hogy megállítsák a megvadult gyilkost.

Színes, szinkronizált amerikai krimi
Rendezte: John O. Patterson
Főszereplők: Mary Crosby, Andrew Stevens, Amanda Wyss
Készült: 1988. Quest Entertainment

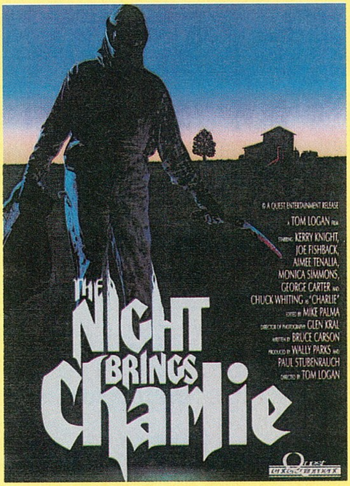
VIDEO RENT

Éjszakai támadók

Terroristák elrabolnak egy fiatal lányt. Bátor, mindenre elszánt kis csapat vállalkozik a megmentésére.

Színes, szinkronizált amerikai akciófilm
Rendezte: Buddy Reyes
Főszereplők: Andy Bauman, Marcia Karr, Adam West
Készült: 1990. Triax Entertainment

Rémült éjszakák

Egy fafűrész újra és újra lecsap. Charlie az első számú gyanúsított a félelem városában, de nem biztos, hogy az egyetlen, ami rémületbe ejt.

Színes, szinkronizált amerikai film
Rendezte: Tom Logan
Főszereplők: Kerry Knight, Joe Fishback, Monica Simmons
Készült: 1990. Quest Entertainment

Julia Roberts

MICSODA NŐ!

Barátom!
Micsoda nő ez a Julia Roberts!
A mosolya igéző, a nevetése gyöngyöző.
Az a különös fény a szemében.
Az érzéki ajkak, a karcsú termet
(176 cm magas),
a hosszú, kecses lábak.
Az a gyönyörű
vörösesbarna
hajzuhatag.
A mozgása
akár egy párducé.
„Természetes
szépsége
a tiszta égből suhant
a film világába",
írta róla egy
romantikus lelkületű
hősszerelmes
kritikus.
„Julia a szobába lép,
s ettől mintha az összes lámpa
kigyulladna" – jegyezte meg
Robert Harling forgatókönyvíró.
S bár a férfiak lélegzete változatlanul
eláll Julia láttán,
nem kell megfordulniuk utána az utcán.
Elég, hogyha „vigyázó szemüket"
a vászonra vetik.

„Nem igazán szexszimbólum, de olyan izgató és egyedülálló jelenség, amilyen csak egy igazán nagystílű nő lehet" – állítja róla Joel Schumacher rendező. Szó se róla, elég nagystílűen vette a tanulást, az iskola egyik legrosszabb tanulója volt. Miután végigbukdácsolta a középiskolát, úgy döntött, inkább kilép a nagybetűs Életbe, mert semmi kedve tovább gyötörnie magát. New Yorkba ment, a nagy kihívások városába. Már ekkor is abból élt, hogy megpróbált minden lehetséges alkalmat megragadni, hogy felhívja magára a figyelmet. Szépségversenyeken vett részt, modellként dolgozott, minden munkát elvállalt. Így került kapcsolatba a színészettel is. S láss csodát, a fiatal lány, aki gyermekkorában semmi kedvet sem érzett a színészmesterség iránt, egyre nagyobb érdeklődést mutatott iránta. Kiderült, hogy igazából nincs is különösebb gondja, az otthonról hozott alapok – a szüleinek színiiskolájuk volt a Georgia állambeli Smyrnában, s bátyja, Eric Rogers (megannyi Woody Allen-film epizódistája), valamint a nővére is színészkedett – elegendőnek bizonyultak az induláshoz. Mert egyébként színészmesterséget sohasem tanult!

Első szerepét a bátyja révén kapta a *Vérvörös* (Blood Reed, 1988) című horrorban. Ezt néhány kisebb szerepecske követte az *Elégtétel* (Satisfaction, 1988), majd a *Baja Oklahoma* (1989) című filmekben. Közös jellemzőjük: *„borzasztó voltam"* bennük. A *Pizza, pizzá*ban (1989) viszont már jobb volt: a tinédzserkomédia *„pincérnő szerepében lubickoltam"*. Rakétáit azonban igazából az *Acélmagnóliák*ban (Steel Magno-

lias, 1989) gyújtotta be. Hat asszony áll a keserédes komédia középpontjában, életük részesei lehetünk, a születés, házasság és a halál körforgásának hétköznapjaiba pillanthatunk be. Az öt nagy név mellett – Shirley MacLaine, Sally Field, Olympia Dudakis, Darryl Hannah és Dolly Parton – ő is a siker fényében sütkérezett. A cukorbeteg lány szerepének eljátszása még a visszafogottabb kritikusokat is meggyőzte arról, hogy nem is olyan tehetségtelen ez a lány. A szakmai elismerés egy Oscar-jelölés formájában érkezett.

Ha Oscart nem is, de egy Arany Glóbuszt, s a Harper's Bazaar minősítését, miszerint a világ tíz legszebb asszonyának egyike, azért zsebrevágott, s a színésztőzsdén is felugrott az ára. Egy producernek ma már, ha rá pályázik, milliós ajánlattal kell érkeznie, nem beszélve arról, hogy már eddig is volt miből fordítania egy saját ház megvásárlására, miközben nyitott BMW-vel száguldozik Hollywoodban.

(A fiúk mellett a gyors kocsik jelentik Julia másik legkedvesebb hobbiját.)

Julia Roberts

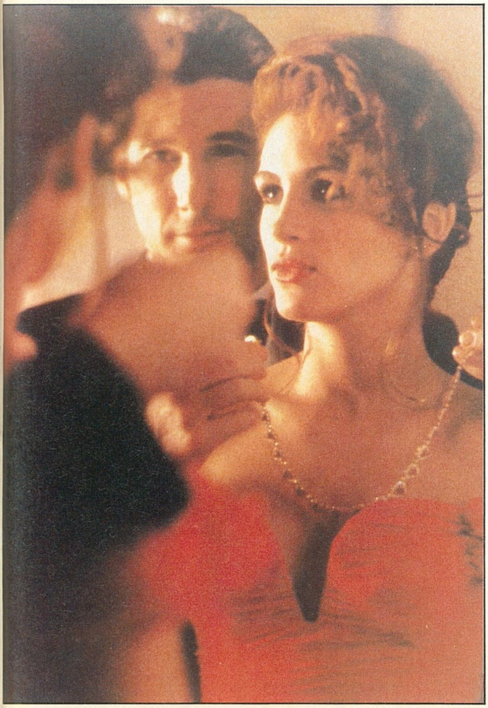
Viola egy olcsó kis prosti, akinek ráadásul most az üzlet sem megy. Richard Gere képében azonban rámosolyog a szerencse, tartós megbízáshoz jut. S Julia és Ricsi között megtörténik az, ami csak filmen szokott megesni; a munkakapcsolat lelki vetületet kap, s egy „üzemi baleset" keretében a lány beleszeret kuncsaftjába. Érzései nem maradnak viszonzatlanul. Az elfoglalt üzletember szíve sincs ugyanis kőből, így kellő számú enyelgés, vita, veszekedés, szerelem, búcsúzás és elválás után a filmvilág ma ismert legcharme-osabb fiúja egy sofőrös sebes kocsin száguld vissza álmai asszonyáért. E két dolog láttán pedig Julia feladja a harcot. A szerelmesek boldogan egymás nyakába borulnak, s ma is élnek, ha még meg nem haltak. Kamera fel, totálkép, zene fölerősödik. S 200 millió ember egy kicsit megmosolyogtatva, egy kicsit megríkatva, de mindenképpen kellemesen szórakozva magát hagyja ott a világ mozijait, áll fel videója és tévéje elől a karosszékből. Idézzük még egyszer Schumachert: *„Óriási érzéke van a humoros jelenetekhez, de ugyanilyen kitűnően ért a közönség megríkatásához is"* – mondja, a lényegre tapintva. A *Micsoda nő!* (Pretty Woman, 1990) óriási sikert aratott, hónapokon keresztül levakarhatatlanul ott tanyázott minden top-listán, s az év végi zárszámadáson is igen előkelő helyet foglalt el.

Julia Roberts következő filmjében a halálról elmélkedett, helyesebben az élet utáni lét kérdéseiben mélyedt el, s ennek érdekében vállalta, hogy orvostanhallgató társaival egyetemben *Egyenesen átlép* (Flatliners, 1990) a Határon, melyen nem szabad átlépni. Julia vállalja a klinikai halál átélését, bár nem tudja, hogy emiatt ismét szembesül egy fájdalmas, alaptalan bűnérzettel párosult gyermekkori élményével. *„A film*

együtt" – állította, bár azóta a hírek szerint elváltak útjaik, a tervezett nagy esküvőből semmi sem lett.

Közben Julia még két sikerfilmet forgatott, a *Fiatalon meghalni*t (Dying Young, 1990), illetve az *Ellenség az ágyamban*t (Sleeping with the Enemy, 1991). Leginkább ez utóbbival lepte meg a rajongóit, amelyben egy, a férje kénye-kedvének kiszolgáltatott feleséget játszik. Laura házassága maga a pokol, de egyszerűen nem tud szabadulni a zsarnok férjtől, aki durva és erőszakos, s rendszeresen az ütlegeket, veréseket követően érvényesíti törvény adta jogait. Az asszony egy véletlen folytán mégis megszabadul tőle, és új életet kezd egy másik városban. Ám mielőtt végre egyenesbe jönne élete – új partnerkapcsolattal a láthatáron –, ismét felbukkan a férj. *„A házastárs megerőszakolása, a feleséget verő férj még mindig tabutéma az Egyesült Államokban (is)"* – emlékeztet rá a fiatal színésznő, aki örül, hogy nem skatulyázzák be. *„Engem sokan továbbra is a Micsoda nő! kedves kis lotyójának tekintenek, de kénytelenek lesznek hozzászokni (mármint a közönség és a kritikusok), hogy én most egy olyan asszony vagyok, akit bántalmaz a férje, máskor meg egy cowboy menyasszonya vagy egy kábítószeres – vagy bárki, akit egy jó forgatókönyv és a rendező csinál belőlem."*

mind az öt szereplője más okból vállalja a kockázatot – magyarázza Julia. – *A lány, akinek a szerepét játszom, a szép halál megszállottja, azt hiszi, hogy a halála után az ember feltétlenül jó helyre kerül."*

Viszont sokkal nagyobb kockázatot vállalt, amikor veszedelmes viszonyba bonyolódott a film egy másik főszereplőjével, Kiefer Sutherlanddel, Donald Sutherland életművész csemetéjével. Színészpartnereivel való kapcsolatai eddig is elég bensőségesre sikeredtek, elég csak Liam Meesonre és Dylan McDermottra gondolni. *„Nagyon boldogok vagyunk*

Talán Kiefer Sutherlandet leszámítva eddig minden bejött Julia Robertsnek. Még alig 24 éves, de filmjei nagy sikerrel futnak szerte a világban, s elhalmozzák jobbnál jobb szerepajánlatokkal. Julia mégis fáradtnak érzi magát, s szeretne hosszabb-rövidebb szünetet tartani. *„Hajdanán New Yorkban semmim sem volt, csak időm. Most kicsit másként van..."*

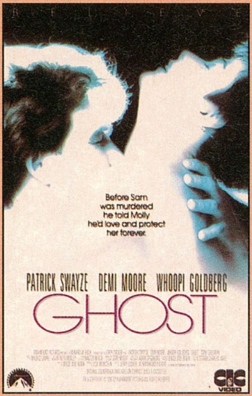
CIC VIDEO

VILÁGSIKEREK VILÁGSZÍNVONALON

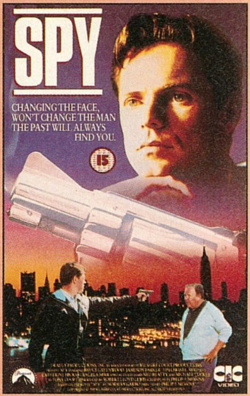
DUNA
NEMZETKÖZI FILM KFT

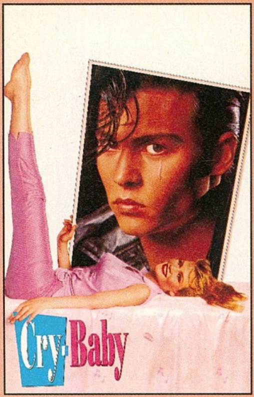
NEM VAGYUNK MI ANGYALOK

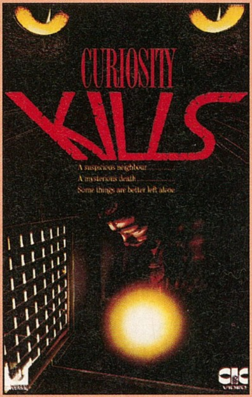
GHOST

A KÉM

CRY-BABY

AZ ÁLDOZAT MÁR NEM KÍVÁNCSI

GYEREKJÁTÉK 2.

Paramount
A Paramount Communications Company

DUNA FILM
VIDEO A CSÚCSON!

1054 Budapest, Steindl I. u. 6.

UNIVERSAL®